

روشن‌دلان

ROSHANDILLAN

مجلهء انجمن نایب‌نایان افغانستان

خلورم کال، دیار لسمه گڼه

د ۲۰۰۱ اکتوبر - دسمبر درى میاشتنی خپرونه

عزیزالله نایب‌ناییکه نقص بینایی هرگز نتوانسته است سستی و فتوری در عزم و اراده اش ایجاد کند. یقیناً در هر حالتی اعتماد به نفس انسان اساس هر رستگاری و پیشرفتی محسوب میشود.

ستاسو لیکونو ته سترگی په لاریو

زمونږ پته داده:

په کابل او پشاور کې زمونږ مرکزونه

زمونږ آدرس په کابل کې:

Our Address in Kabul
Charahi Haji Yaqub
Next to I.R.C Office
Tel: 30943
Kabul, Afghanistan

زمونږ آدرس په پېښور کې:

Our Address in Peshawar
Gul Haji Plaza, Fourth Floor
Flat No. 410, University Town
Peshawar, Pakistan
Ph : 0092-91-850861
0092-91-841513
Fax: 0092-91-850861
E-mail: aaob@psh.brain.net.pk

روشندلان

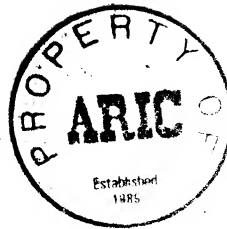
صاحب امتیاز: انجمن نایبانیان افغانستان
مدیر مسؤل: عبدالباقي «بريال»
معاون: وفادار «وفاء»
تحت نظر: هیئت تحریر

در بر گهای این شماره:

- ۱ - سرمقاله
- ۲ - د AAB تعلیمی ساحوی فعالیتونه
- ۵ - افکار و اندیشه ها
- ۶ - د ممتازو زده کوونکي سره د معرفي په سلسله کې
- ۸ - ما ولی تقاعد وکړ؟ (طنز)
- ۱۱ - روزنه آشنایی با نابینایان
- ۱۲ - د یوه کتاب معرفي (کتابونه، دریابونه)
- ۱۴ - گزارشي از لیسه گوهرشاد
- ۱۷ - داستان انتخابی (خودگشی)
- ۱۹ - توانایی های بالقوه نابینایان (گزارش)
- ۲۰ - روشندان و نمک زندگی
- ۲۱ - دریچه به گلستان شعر
- ۲۴ - از نصایح علی (ع) به فرزند گرانمایه اش حسن مجتبی
- ۲۵ - تعلیم و تربیه از دیدگاه یوعلی سینا
- ۲۷ - دختران روشندان، با سرانگشتان هنرآفرین
- ۲۸ - گزیده از متون قدیم
- ۲۹ - فرآورده های آزمایش
- ۳۰ - انجمن در سه ماهیکه گذشت

چاپ و کمپیوتر: مرکز خدمات کمپیوتری و چاپ نصیر، گل حاجی پلازه، منزل دوم، بازار قان ۱۲۴، تېلفون: ۴۳۸۶۱ و ۸۵۳۸۶۱

E-mail: aaob@psh.brain.net.pk --- abhash@usa.com

الهی غنچهء امید بگشای گلی از روضهء جاوید بنمای

پاییز امسال با بهاران آرزوها

ترك خانه و كاشانهء شان شدند. دشوارترین دورهء سیاسی و اجتماعی کشور مان، همانا همین چند سال واپسین بود كه در آن سیاهكارترین و ارتجاعی ترین نیروی زمان، حكمرایی داشتند. در دوران استبداد و اختناق آنان حقوق و آزادی های فردی مردم ما سلب و آسیب های بی شماری بر افتخارات تاریخی و هویت ملی افغانستان وارد گردید. دردناكتر ازینكه سرزمین ما به مخفی گاه مزدوران و جنایتكاران در سطح جهان مبدل گردید. ولی ملت سلحشور افغان و نیروهای ملی میهنی آن با هوشیاری و درایت كامل عمل نموده دست از مبارزه و مقاومت برنداشتند. تا آنكه بعد از حوادث یازده سپتمبر پشتیبانی بیشتر جهان متمدن از داعیهء مشروع افغانستان و ایجاد شرایط نوین صلح افزایش بیشتر یافته بدین گونه مردم ما موقع یافتند تا بعد از ترازیدی عظیم دو دههء اخیر بدون مداخلهء بیگانگان، وحدت ملی خویش را احیاء و به آرزوی تأمین صلح و اعمار مجدد میهن دستیازند.

مجلهء روشندان به نمایندگی از صدها هزار انسان معیوب و زجرکشیدهء رویدادهای خجستهء پاییز امسال را بفال نيك گرفته به امید فردای روشن و همیشه بهار آشتی، صمیمانه ترین تبريكات و شادباش های خویش را به كافهء ملت عزیز و آزادهء افغان تقدیم میدارد.

والسلام

بیست و سه سال قبل از امروز در یکی از ماههای ثور، همان سال كه دامن میهن زیبایمان پر از گل های معطر بهاری بود و نسیم خوشگوار در سراسر دره ها و كوهسارهای سربلند آن همی وزید، ناگهان طوفان مهیبی برخاست و همه چیز را دگرگون نمود. در همان فصل بهاران، تندبادهای سرد خزانی وزیدن گرفت و از آن به بعد تا كنون پیوسته بهار ما خزان بود و نوروز ما زمستان.

آری، در طول همین مدت بیش از دو دهه جنگ بود كه همه هستی مادی و معنوی ما به تاراج گرفته شد و سرزمین ما مبدل به ماتمسرائی اشك و خون گردید. ما دیگر بهاری نداشتیم و عید ما همچون ایام محرم بروزهای سوگ و ماتم بزرگ مبدل گردید.

در همین بیست و سه سال گذشته هیچ نوروزی نتوانست مژدهء بهار را با خود داشته باشد و از همینرو بود كه باغها و چمن زارهای سوخته در آتش جنگ همچون بیک بیابان خشك و سوزان بی گل و سبزه تبدیل گردید.

در همه احوال و همه جا، جنگ مانند كابوس وحشتناك بر همه شیون زندگی ما سایه افكند و هزاران هزار فرزندان این مرز و بوم در كام مرگ و نیستی فرو رفتند. عدهء كثری هم معلول و معیوب گردیدند و در حدود بیشتر از پنج میلیون دیگر هم میهنان ما همچو پرندگان مهاجر آواره و مجبور به

د معارف وړانگې، د زړه رڼا

د باقی بریال لیکنه

همدی موده کی زیاتي بریاوې ترلاسه کړی او د یادولو وړ لاس ته راوړنې لری.

مونږ په خپله تیره گڼه کې د AAB د فرهنګی او نشراتی خانګي په هکله یو بشپړ رپوټ خپور کړ چې هیله ده د زمونږ درنولو ستونکو به لوستی وی.

دا دی دلته په لنډه توګه د انجمن د تعلیمي فعالیت د یوې بلې خوا دیرې ستړې او ارزښتناکې برخې یا

د افغانستان د نابینایانو انجمن زمونږ د هیواد د ټولو نابینا خویندو او وروڼو هغه ګډ کور او ټولنه بللی شو چې له هر ډول ژبنی، سیمه ایز او نژادي تبعیض څخه پرته د هغه پر شاوخوا راټول شوی او د خپل وړو حقوقو د ترلاسه کولو لپاره زیار یاسی.

زمونږ انجمن چې د همدی تیرې (می) په میاشت کی یی د جوړیدو پنځمه کلیزه وه، تر اوسه د خپل کار او فعالیت په

خواهران نابینا در حال موره بافی

د بنوونیزو او روزنیزو پروگرامونو په هکله یو مطلب وړاندې کوو.

د ناینایانو له پاره تعلیمي، تربیوي پروگرامونه اوس په دوو برخو کې اجرا کېږي.

یو د شلو تنو ماشومانو لپاره د AAB لېلیه ده چې د بنوونځیو د تعلیمي او تدریسي نصاب پر بنیاد فعالیت کوي. خو د ټولو ناینایانو لپاره پراخ تعلیمي او تربیوي پروگرام د انجمن د ساحوي آمریت له خوا تنظیم او له ټاکلي پلان او مهال ویش سره سم پر مخ ځي.

نږدې د شلو تنو په شاوخوا کې ساحوي استادان او

د غاښنده گيو کارکوونکي د صوبه سرحد د افغان مهاجرينو او په هیواد کې دننه د کابل، جلال آباد، بلخ او شبرغان په اړوندو فعالو تعلیمي پروژو کې د ناینایانو سروی کوي او بیا یې د هغوی د عمر او نورو مشخصاتو پر اساس په خپل تعلیمي پروگرام ورگډوي چې څلور عمده پړاوونه لري:

الف: د موبلیټی ترینګ

ب: د عظیم الشان قرآن حفظ

ج: د بریل لیک لوست او له هغه څخه مخ کې
مرحلي

د: د مسلکي زده کړو او روزلو پروگرام

موبلیټی یا حرکي فعالیتونه هغه ځانګړي تقریبات دي چې لږ تر لږه باید د شپږو میاشتو په اوږدو کې له ناینایانو سره کار وشي. په دې توګه نو بیا هغه د همسا په مرسته له یوه ځای څخه بل ځای ته مسوون تګ راتګ کولی شي. او په نتیجه کې د ژوند ټول فعالیتونه د نورمال کس په شان ترسره کوي. په همدې وخت کې ناینایانو ته د هغه د عمر او استعداد سره سم د قرآن کریم حفظ هم پیل کېږي.

په بریل لیک د ناینایانو باسواد کول او روزل څلور عمده مرحلې لري چې دلته یې په لنډه توګه درېژنو.

۱- EIP یا مقدماتي دوره چې د ناینایانو ماشوم د زیږیدو څخه پیل او بیا د بریل د مقدماتي دورې پورې دوام کوي.

۲- PB چې له مخیکیني مرحلې څخه وروسته پیل او د ماشوم د عمر له دوه کلنۍ څخه د هغه تر پنځه کلنۍ پورې د ذهني انکشاف یو پروګرام دی.

۳- PS له بنوونځي څخه ټلو نه مخکې د تیاري یو پړاو دی چې ناینایانو په عمده توګه د درسي موادو له استعمال سره آشنا کېږي.

۴- IE د معیاري زده کړو هغه دوره ده چې بنوونځي ته له

محترم شیرین آقا «صدیقی» سکرټر جنرال AAB در حال ایراد بیانیه

وړتلو څخه پیل کيږي. څلورمه دوره د مسلکي چارو او هغو کسبونو زده کول دي چي نابینایان یی ترسره کولي شي او په ځانگړو شاپونو او کارځایونو کې په تیره بیا د لوی عمر نابینایانو ته مسلکي تربیتنگ وړکول کيږي.

پورتني مرحلې همدا اوس د AAB د ساحوي آمريت د تعليمي پروگرامونو يوه برخه ده.

باید څرگنده کړو چې د ۱۹۹۹ع کال له پیل څخه ساحوي آمريت د انجمن د ځانگړي تعليمي برخي په توگه کار کوي چي د دوو پست تنو نارينه، پنځينه استادان او سوپروايزران یی په پېښور، کابل، ننگرهار، مزار شريف او شبرغان کې د دوو سوو تنو څخه زياتو نابینا نجونو او هلکانو ته د قرآن شريف حفظ، موبيليتي، سواد زده کړي او مسلکي چارو پروگرامونو پرمخ بيایي. په کابل او پېښور یو، يو تن سوپروايزران د دغو پروگرامونو څارنه کوي. مونږ دې تعليمي ساحوي فعاليتونو او د هغوی د راتلونکي پلان په هکله له قدرمن ورور د AAB سکرتر جنرال محترم شيرين آقا صديقي څخه وپوښتل چې هغوی داسي وويل:

زه د انجمن د ساحوي څانگي له استادانو، سوپروايزرانو او ټولو کارکوونکو څخه مننه کوم چي زيار باسي او خپل

ورسپارل شوي وظيفي په ښه توگه ترسره کوي. تير کال د انجمن تعليمي کارزيات بريالي وو. مونږ د هغوی زياتره اړتياوې پوره او ضروري تدريسي مواد لکه کاغذ، سليت، ستايلس، چوت، تلزفرم او همساگاني موورکړي او په نوی کال ۲۰۰۲ کې زمونږ پلان دی چي تعليمي پروگرام دوه برابره پراخ او په هيواد کې دننه نوی پروژي پرانيزو. هغوی زياته کره: زمونږ هدف

د نابینا بسيا کول او په ټولنه کې د هغوی فعال شتون دی. په هيواد کې د نوو سوله ايزو شرايطو رامنځ ته کيدل مونږ ته د کار او فعاليت لارښه زمينه برابروي. زه له ټولو نابینا ورونيو او خويندو څخه هيله کوم چي له ژوند سره مينه ولري او هيڅ کله نااميده نه وي. همدا شان له هغو مؤسسو څخه چي زمونږ مادي مرسته کوي مننه کوم او کوروداني ورته وایم. درنو لوستونکو!

دادی دلته د دسمبر د مياشتي هغه وروستی راپور ته ستاسو پام راگرځوو چي يوازی د پېښور او شاوخوا کمپونو د ساحوي آمريت د ښوونکو او زده کوونکو د کار او فعاليت څرگندونه کوي.

په ښوونځي کې ۷۰ تنه
د ښوونځي څخه مخ کې دوری ۵۰ تنه
حفظ القرآن او موبيليتي ۴۰ تنه
نجونی = ۲۲ تنه
هلکان = ۱۱۸ تنه
يادونه:

د AAB د مسلکي چارو د سترونيو او د نابینا نجونو د لاسی او ظرفيه صنايعو په هکله به چي د پېښور، جلال آباد، کابل او شبرغان په دفترونو کې فعاليت کوي په راتلونکي گڼه کې يو بشپړ گزارش خپور کړو.

خواهران نابینا حین پښت کتب درسی نابینایان

افکار و اندیشه ها

انتخاب و گزینش: مستمند

فعالیت و سرانجام موفقیت ما میشود نه تملق و چاپلوسی بعضی از دوستان و نزدیکان.

■ حس درندگی و سُبُعیت، زیاده طلبی و جنون خطرناک کشورگشایی که مریبان بشر در مغز کودکان و فرزندان بیگناه فرو میکنند و آن گلهای پاک را اینطور خار می پرورانند، باعث شده که درست در ربع قرن چندین میلیون انسان بخاک و خون کشانیده شوند و دنیای آباد ویران گردد تا جایی که هنوز هم عطش خون آشامی فرزندان آدم فرو ننشسته و این آتش جانسوز جهانیان را تهدید میکند.

■ وجود خاکی ما در این جهان گذران بیش از دو روز نیست و بخاک بر میگردد، در صورتیکه افکار و کردار نیک و بد ما که در عبور خود کاشته ایم همواره باقی و برقرار و پابرجا میماند و دنباله زندگی از دست رفته ما را ادامه میدهد.

■ بخاطر داشته باشید که حقشناسی يك خصلت اکتسابی است. اگر می خواهید کودکان شما حقشناس بار آیند باید آنها را همینطور تربیت کنید.

■ ما همه از انتقاد متغیر میشویم و از تمجید و تحسین خوشمان میآید، بدون اینکه توجه کنیم آیا تحسینی که از ما میشود، بجا و بمورد است یا خیر. ما زادگان استدلال و منطق نیستیم، بلکه مخلوق احساسات هستیم، عقل و منطق ما مانند قایق کوچکی است که در دریای ژرف، تاریک و متلاطم احساسات به اینسو و آنسو پرتاب میشود. اکثریت ما حسن ظن فراوان در حال حاضر نسبت به خود مان داریم. ولی پس از گذشت چهل سال به عقب نگریسته و بر آنچه امروز هستیم می خندیم.

■ آینده ما عوض نمیشود مگر اینکه بیش ازین بخود اعتماد داشته باشیم و در اصلاح خود بکوشیم. زیرا زمام سرنوشت و تقدیر مان بدست خود ماست و اعمال و رفتار ما آنرا پدید میآورد و کسی در آن دخالت و تأثیر ندارد.

■ اگر قرار باشد عاملی را در پیشرفت خود جستجو کنیم، میبینیم بیشتر شمات و سرزنش دشمنان ماست که باعث تحریک و

له ممتازو زده کوونکو سره د پیژندگلوی په سلسله کی

د پوهنې پلوشې د زړه په سترگو

کمپ به نوم د مهاجرو په یوه پنډغالی کی ځای پرځای شوه. هم دلته ؤ چی نړی دی دوولس کاله دمخه سلیمان خیل وزیږید او سترگی یی نری ته پرانستی. د هغه پلار مرزاجان وایی:

سلیمان خیل می یوازنی زوی دی چی هغه هم له مورره نابینا ؤ، نور پنځه زامن می ونه پاییدل. خو خویندو ته یی خدای عمر ورکړ چی اوس یی مشرانى واده شوی او د لمسو خاوندیم. سلیمان خیل د پنځو کالو ؤ چی د کمپ په جومات کی د قاری نسیم په نوم له یوه استاد څخه د قرآن کریم حفظ پیل کړ یو کال وروسته بیا د افغانستان د نابینایانو انجمن ساحوی څانگی سروی او د شاه محمود خان په نوم د یو تن ساحوی استاد له خوا ورته د بریل لیک لوست پیل شو.

کله چی دری کاله دمخه د انجمن لیلیه پرانستل شوه نو سلیمان د خپل د هغی د لمړنیو شاگردانو په ډله کی ؤ چی له یوه کال تیاری وروسته اوس د گوهرشاد ابتدایی ښوونځی د دوهم ټولگی زده کوونکی دی. سلیمان خیل ټیټه

د AAB لیلیه چی د ۱۹۹۹ع کال د اپریل د میاشتی څخه راهیسی د شلو تنو بی سرپرسته نابینا ماشومانو پالنه کوی، د هغوی د ښوونى او روزنی څلورویشت ساعته پروگرام شته. یوولس تنه ماشومان د

گوهرشاد په یوه افغانی لیسه کی د لمړی، دوهم او دریم ټولگی زده کوونکی دی او هم دلته په لیلیه کی هغوی ته بیلابیل درسی مضامین په بریل لیک تدریس او پاتى نورو زده کوونکو ته هم د سواد زده کړی چاری پرمخ بیول کیږی.

دا دی مونږ د AAB د غوره زده کوونکو له ډلی څخه دوه تنه (سلیمان خیل، محمد ابراهیم) تاسو ته درپیژنو چی لمړی له سلیمان خیل سره د مرکى پر بنسټ خپل برابر شوی مطلب وړاندی کوو.

سلیمان خیل د مرزاجان زوی چی په اصل کی د پروان ولایت د بگرام ولسوالی د کوه صافی د سیمی اوسیدونکی دی. کورنی یی د هغه مهال د جگړو له امله له خپلی سیمی څخه راکډه او بیا دلته د پښور ښار ته نړی دی د پهلوان

ونه خو پیاوړی او غښتلی اندام لری او الله پاک (ج) ښکلی آواز او ښایسته حنجره ورکړې چې په زړه وړونکې غږ سره ترانې او سندرې وایی دهغه په آواز کې یوه حماسی ترانه د BBC راډیو د مهاجرو ماشومانو د خپرونو په سلسله کې خپره شوی. په لیلیه او ښوونځی کې هم سلیمان خیل په ډیرو فرهنگي، ادبي غونډو کې ترانې اورولی دی چې جایزې یې ترلاسه کړي دي.

زمونږ انجمن په ډیره مینه او اخلاص د ډول استعدادونو پالنه او روزنه کوي او په تیره بیا اوس چې د ملی سولې او امن په راتلو سره د ټول افغان ولس په زړونو کې د یو ښه او نیکمرغه سباوون د رابريدو هیلې ټوکیدلې دي. نو ښایي چې په نوی روحی سره د همدې سپیڅلي ارمان په لاره کې لا زیاتې هلی ځلي وکړو.

***

در سلسله معرفي دانش آموزان ممتاز اینبار پای صحبت یکتا دیگر از شاگردان با استعداد لیلیه انجمن می نشینیم. لازم به تذکر است که ایشان از جمله دانش آموزان نیمه بینا (لویژن) میباشد.

اسم ابراهیم فرزند عبدالمؤمن از ولسوالی گلدره، فعلاً در صنف سوم ابتدایی گوهرشاد درس میخوانم. در رابطه با زندگی خصوصی ام باید بگویم، موقعیکه پدرم در قید حیات بود، زندگی آرام و مرفه ای داشتیم لیکن با حاکم شدن وضع ناهنجار سالیان اخیر، پدرم بدون ارتکاب جرم و گناهی از طرف افراد به اصطلاح تفنگدار مجهول الهویه کشته شد. با کشته شدن نان آور خانواده که پدرم باشد، جلای وطن اختیار نمودیم و در پاکستان مقیم شدیم. در عالم مهاجرت افزون بر مصایب بیشمار، قدرت دید چشمانم را هم روز بروز از دست دادم تا بالاخره کار بجایي کشید که در صف نیمه نابیناها قرار گیرم. چند بار مادرم مرا با خود نزد داکتر برد، داکتر پس از معاینات دستور عملیات داد. از آنجاییکه عمل کردن هزینه هنگفتی

را تقاضا میکرد، فامیل بی بضاعتم توان پرداخت آنرا در خود نمیدید، با توجه به این موضوع، عملیات چشم معوق ماند.

در رابطه با آشنا شدنم با انجمن باید بگویم از حسن اتفاق فامیل ای در همسایگی ما سکنی داشت که یکنفر از اعضای آن در لیلیه انجمن بحیث استاد ایفای وظیفه میکرد. وی با اطلاع یافتن از وضعیتم، فوری مرا با خود به انجمن آورده به مسئولین معرفی کرد که پذیرفته شدم. فعلاً حدود سه سال و اندی میشود که در اینجا مصروف فراگیری درس و تعلیم میباشم. بدون مبالغه و مدافعه در محیط لیلیه خلیها برای ما خوش میگذرد. تمام مایحتاج ما از طرف انجمن تأمین میگردد. در اینجا هیچنوع کم و کسری نداریم. استادها نسبت بیا بسیار مهربان هستند، باکمال خوشرویی، لطف و عطوفت پدرانۀ رفتار مینمایند. گفتنی است، خدمت بزرگی که انجمن برایم انجام داده، همانا معرفی کردنم بمکتب ابتدائیه گوهرشاد میباشد. درسهاییکه در لیلیه، انجمن فرا میگیریم بهترین ممد درسی برای آموخته های مکتب ما میباشد. ابتدائیه، گوهرشاد خدمتی که به سهم خود در قسمت بهبود یافتن دیدم انجام داد، این بود که مرا به درمانگاه کمپلکس معرفی نمود، پس از معاینات نتیجه این شد که جهت نورمال شدن دیدم باید داخل چشم لینس گذاشته شود. بدین منظور چشم را عمل کردند و لینس گذاشتند. در مرحله اول برایم باورکردنی نبود، زیرا قدرت دیدم بیحد بالا رفته بود. ولی با تأسف که این قدرت دید آنی و مؤقتی بود. بزور زمان دوباره بهمان حالت اوکی خود برگشت.

در شرایط فعلی که وضع افغانستان به حمدالله رویه بهبود گذاشته، امیدوارم که با برگشتن به آغوش وطن، که آرزوی هر افغان مهاجر است تداوی شوم.

قربان دې شم، بلادې واخلم، تاسره دې نیکې چارې مل شی.

یکه راس یې زده د اوراقو یاد ارشیف مامور مقرر کړم، دا خانگه د پانېو او اوراقو گدام و، په اصطلاح له آدمه تردې دمسه پورې څه مکتوبونه، استعلامونه، پېشنه ادونه، دوسیې موسیې چې وی په دې خانگه کې په درمند پرته وې، الماری گانې خو پرېږده، چې په چتو کې یې هم دوسیې منهل شوی دی، رئیس صاحب اداری زما د مقرری په لمړی ورځ راته وویل:

- اینه بچه! بدون شیرینی مقرر شدی، بریت هدایت میتم که نیم ورق آرشیف تاویالانسه (په قهر)، اگه شد تنخای ترا د بالا میارم و بالایت ته تا میبرم، فامیدی؟

- (په وارخطایی) بلی بلی قربان (البته میشه) هغه دی قربان مورکانونه گوره! موش، بلی بلی قربان موش اس. - پروا نداره! اگه دیدی که موشها خرابکار اس، بریم اطلاع بته. دندانهای موش هاره بریت میکنم.

- فامیدم قربان!

نو بلادی ورکه شه، له دې ورځې نه وروسته زده د ریاست د اوراقو او آرشیف مامورگی مقرر شوم، په دی خانگه کې یو وړوکی د پالوده خوری میز غوندې یو میز ایښی و، یوه وړه څوکی یې شاته پرته وه، زه لارم څوکی کیناستم، رښتیا لمړی می مبارکه کلمه وویل، بیا په څوکی کیناستم، ما ویل که خدای یې راته بختوره کړی، لنه دا چی د دفتر زاړه او نوی کتابونه مې واخیستل، ما ویلی الله وگوره چی په دی خانگه کې څو دوسیې-دې، څو نه مکتوبونه دی او د کومو کلونو اجراءات پکې خوندي شوی دی؟ په کتابونو کې مصروف وم چی لاندی د بوتانونو په پوزو کې مې کرپهار شو.

وویریدم ما ویل الکه ماران دی که څه؟ له ویرې نه د میز په سر وختم له میزه مې لاندې توپ کړ او د سترگو په رپ کې د شعبي له دروازې ووتم، په شعبه کې پرته له ما نه بل هیڅوک نه وو، د اوراقو شعبه هم د مؤسسې په تازمینی کې وه، خیر چې له شعبي نه وتښتیدم د شعبي

دروازه مې نیمکښه کړه، ورو ورو مې کله کشک وکړ، چې وگورم په شعبه کې ماران دی که ښاماران. هرڅو مې چې سترگی واورولی سترگو ته مې څه شی رانغلل، کرار کرار ورو ورو پل مانده بیا شعبي ته ورغلم، او په ډیر احتیاط سره خپلې څوکی باندې کیناستم، ناست لا نه وم چې خرپهار مې تر غور شو، داسې خرپهار له الماری نه راځی. ورو ورو په احتیاط، احتیاط الماری ته ورغلم په کرار مې د شعبي د الماری دروازه خلاصه کړه چې د دفتر الماری مې خلاصه کړه. دوه غټو، غټو میو له الماری نه مخ په ما راتوپ کړل، په ما یې له ویرې نه رڼا ورځ توره شپه کړه. دومره شوخ مورکان ما نه وولیدلی، یو توت به چې رانه وتښتیدل بیا به راته ودریدل، برگ برگ به یې راته وکتل، زه به ورپسی ورغلم، بیا به مورکان قدم زده قدم زده رانه وخوځیدل. لږ وروسته به بیا راته ودریدل. زه وپوهیدم چې الکه دا مورکون دې مسخره کوی راځه اداری رئیس صاحب ته ورشه د مورکانونو د شوخیو، سپین سترگیو او د وړانکارۍ یو شکایت ورنه وکړه او اطلاع ورکړه. نو نیغ د رئیس صاحب اداری دفتر ته ورغلم او دروازه مې خلاصه کړه، ورته مې عرض وکړ، قربان دې شم رئیس صاحب اداری یا ما موقوف کړه یا دا مورکان زما له شعبي ورک کړه، زما او د دوی گذران سخت دی.

- چرا موش ها چی کده؟

- په عذر، قربان! بوتان مې چیچی دوسیې او کتابونه خوری او بیا توکی او

ما ولی تقاعد وکړ

مسخری هم راباندې کوی، زه خود
مورکانو مسخره نه یم، زه یو مامور
سری یم.

- (په شدت) الی چی میخایی؟ با
تو چه معامله کنم؟ با موشها چه معامله
کنم؟ گپه کوتاه کو.

- قربان رئیس صاحب! اگه چاره
موشها نه شوه، زندگی مه ده خطر
اس، حتماً مړه هم امی موشها
میخوره.

- حالی برو، مه ده حصه موشها
تجویز میگیرم، تجویز، تجویز...

تجویز دا و قربان چی در رئیس صاحب
اداری په شمول ټول عمومي مدیر
صاحبان سره جرگه شول او د مورکانو نه
باره کی دوه ورغی سر په سر مجلس جوړ
شو، آخر فیصله وشوه چی لس دانی
تلکان او یو چارک مرگ موش دی د
اوراقو خانگی لپاره خریداری شی، پوره
یوه یوه نیمه میاشت وروسته یی تلکان
او مرگ موش راته وسپارل او زما په
جمع کی قید کړل، بلا دی واخلم د
آرشیف او د اوراقو د خانگی مورکان
دومره کمزوری نه وو چی د تلکانو زور
پی ورسیری.

هره مړه یی د میړی په شان غټه وه
چی رسی دی په غاړه کی ورته اچولی
وای کمزوری سری یی په ځان پسې
کشاوه.

خیر ما هم مازیگر تلکان په شعبه
کی سپاره او عیار کړل خو چی سبا راغلم
ټول شعبه می لټ په لټ کړه یو تلک می
پیدا نه کړ، ټول تلکان مورکانو ځان سره
خپلو سوړو ته انتقال کړی و، وار خطا

شوم، ما ویلی الکه مورکانو پسې دی
بلاوی، خود تلکان له غمه ولا که
خلاص شی، دفترونه مفترونه دی ولا
که پریدی، خیر قربان ځان می غلی
ونیو، مرگ موش می په ټول دفتر کی
وپاشل، ما ویل که خیر و، نو اوس به
د مورکانو مړی لاس ته راشی، په تیره
د هغه مورکان چی تلکان یی ځان سره
وړی دی، خو خواری می اوبو یوره. د
مرگ موش دوا جعلی وه که څه بلا؟
مورکان یی لاپسی چاغ او قوی کړل،
پخوا یی که دری دری دوسیې خوړلی نو
اوس به یی په شپه کی څلور، څلور پنځه
دوسیې کتابونه ژوول. سر به دی څه
خوړوم، وپوهیدم چی د مورکانو په
شر کی گیر یم، نو بیا خپل رئیس صاحب
ته عارض شوم.

- (دروازی خلاصوی) رئیس
صاحب! سلام علیکم! زه یی صیب تر
دوه سپر موپوری راوستی یم.

- باز چه گپ اس اونه تلکهاره بریت
خریدم، مرگ موش بریت گرفتم، دگه چه
میخایی؟

- قربان، په یوه یی هم چاره ونه شوه،
مورکان دومره غټ دی چی تلکان یی
له ځان سره یوړل، د مرگ موش دوا
ورته زندگی موش وگرځیدل. که دیو
مورک ټول پخوا یو چارک و، اوس نیم
من شوی دی.

- چاره چیست؟

- قربان نه پوهیږم. دونه درته وایم.
که د مورکانو چاره ونه سنجول شی،
دفترونه خو پریده چی الماری او میزونه
به هم وخورئ.

- (په شدت) بلا زدیت، چویه بگی
دده کله کله موشها بزن، اگه میگی اونه
شوکاری هم بریت میتم.

- قربان مه خوبا موش مجادله
نیتانم، مه خو پشک نیستم.

- خوب شد یادم آمد، اونه شش دانه
پشک بریت توسط چپراسیها پیدا
میکنم. ده شعبه آموختیش کو، که کل
موش ها ره از بین ببره.

- صیب او نان پشکها چطور میشه.

- خدماته میگم که پشکهاره در
لست نان خوره. مامورین داخل سازه و
ماکولات برایش حواله کند.

- ښه قربان.

په دی ډول شپږ دانی پیشوگانی که
بیرونه راوړی شوی او شپږ واړه زما په
جمع کی قید شوی. زه په دفتری
معاملات کی دری نرو او درو ښځو
پیشوگانو ته تسلیم شوم، له مانه بله
وظیفه پاتی شوه، بس زه وم او د
پیشوگانو ساتنه. هره پیشو چی به له
دفتره وتله زه به ورپسې وم، چی ورکه
نشی. زما د دفتر برگه پیشو ډیره
کلاتکاره وه، هر سهار به د چکر لپاره ان
دریاست له تعمیره دباندی وته. زه به هم
ورپسې وم، پیشو، پیشو، پیشو، پیشو
به می ورته ویل. په سلو عذرو او ننواو
به می برگه پیشو بیرته دفتر ته راوستله.
د دفتر ور به می په پیشوگانو پسې قفل
کړ او زه به د دروازی په خوله کی ورته
لاس تر زنی ناست وم چی دننه په شعبه
کی په تړپ او تړوپ شو، زه به خوشحاله
وم چی الکه کچکوله ارشیفه والا چی
پیشوگانو له مورکانو سره غیږی نیولی

دی، نو ما به ورته د دفتر د دروازی شاته خپلو پیشوگانو ته غږ کړ.

مه نئ پریردی! ونئ نیسه، بڼه نئ خملوه، چی درنه خلاص شی، قوروت غوندی نئ وسولوه، دا ډیر وړانکاری مورکان دی.

بس نو دغه زما ماموریت و، د آرشیف میرزائی می د پیشوگانو میرزائی ته واوښته. یوه ورځ چی می د دفتر دروازه سهار له خوا خلاصه کړه، کتل می چی د دفتر یوه پیشو مړه ده او نیمه تنه یی نشته. وپوهیدم چی په دی پیشو باندی څو مورکانو حمله کړی، پیشو نئ راته وژلی او بیانی داسی تکر تکر کړی ده، د پیشو مړی می دفتر معاملات ته یووړ، چی زما په خرڅ یی مجرا کړی، او پیشو په دا غمه مال کی حساب کړی. یو مرزا راسره نه منله په سل عذر او زاری می پیشو په خپل خرڅ مجرا کړه. بله ورځ برکه پیشو ژوندی ورکه شوه. جنسی شعبو ته چا اطلاع ورکړه چی برکه پیشو ورکه ده. د برگی پیشو د ورکیدو له امله لس ورځی تر تحقیق لاندی وم، آخر می وویل.

مرزا صاحبانو! ما خوشی کړی اړو مروزه برکه پیشو پیدا کوم. چی له دی ولایت نه بل ولایت ته تللی وی. هم ورپسی غم او پیشو راوالم خیراته ورځی می رخصت ضروری واخیست او په ورکی پیشو پسی وخوئیدم، کوڅه په کوڅه کلی

په کلی گرغیدم، هرچا نه به می پوښتنه کوله:

- کدام پشک ابلقه نه دیدین؟
خیر په اوومه ورځ چاراته وویل چی په دغه کوڅه کی یوه برکه پیشو پرته ده، زه ورغلم، خپ، خپ، خپ ورژدی کیدم، کله به می پیشو ته له چاپلوسی نه اشللاق واهه، کله می ورته خندل، آخر پیشو می غیږ کی ونیوله، ښکل می کړه، نیغ د خپل ریاست د جنسی خانگی ته راغلم، چی پیشو می مدیر صاحب جنسی ته وښودله، هغه چی پیشو ته وکتل راته ونئ ویل:

- ای امو پشک ابلق مانیس، او چاق بود، ای لاغراس، پوزازو دراز بود ازی کوتاس، او ناخنهای دراز داشت، ازی باریک اس.

- په عذر، قربان، امی پشک خود دفتر مه اس، باور کو، خودش اس.
- چوپ باش، پلوته بازی نکو، اینه پای ای پشک لنگ اس.
- خو؟

نو قربان دا پیشو رښتیا گوډه وه آخر دا شوه چی په یو اداری مجلس کی په ما داسی فیصله وشوه:

چون مامور ارشیف پشکهاره خوب نگاه نکرده بود دفتر موشها خود مامور ارشیف بیکفایتی خود را ثابت ساخت تقاعد شود.

نو هغه وو صاحب چی ماته یی تقاعد را کړ.

روزنه آشنایی با...

(ATC) درآمدم. بعد از مدتی، جهت زدودن ساحات معین کاری شده عازم ولایت کنرا شدیم و در آنجا ولسوالی مرور و خاص کنر را از وجود مین پاک کردیم. سپس ماموریت یافتیم که وارد ولایت پکتیا، ولسوالی اورگون شویم. پس از آن از طریق کوتل شاه سلیم عازم تخار گردیده، ساحات مین کاری شده فرخار کل افگان، روستاق را مین زدایی کردیم. آنکهی کار را در باغ ذخیره تخار شروع کردیم.

از آنجاییکه نابینایی جز سرنوشتم بود. در حین خنثی سازی، مین دستداشته ام منفجر شد. تن مجروح را در حال اغما به چهار صد بستر کابل انتقاد دادند. متأسفانه معالجات سودمند واقع نشد. همان بود که به پشاور منتقل گردیدم و در شفاخانه نور واقع در اسپین جماعت بستری شدم که باز هم مانند دفعه قبل عملیات منتج به نتیجه نشد و بدین ترتیب من بینایی ام را از دست دادم. ناچار به افغانستان برگشتم. مبلغ پنج لک کلداری را که مؤسسه در بدل از دست دادن چشمانم پرداخت نموده بود، در زادگاهم نهرین، مبادرت به خرید يك دستگاه آسیاب دیزلی و باز کردن يك باب دكان بنجاره نمودم که امورات کاری هردو را همزمان پیش میبرد و از این طریق فامیلم را که تعداد شان به سیزده نفر میرسید، بدون یار و یاور تکفل (بقیه ص ۲۸)

روزنه آشنایی با نابینایان

نابینائیکه باعزم و اراده آهنین، زمانه را مقهور خویش ساخته است

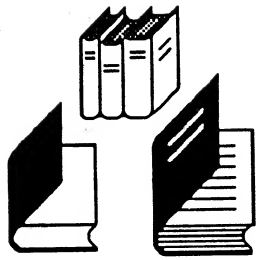
فغلپوره خواندم. زبان عربی را هم در مدرسه شهید نورالحق آموختم. پس از اتمام صنف ششم، کورس مین پاکي را که از طرف ملل متحد در رسالور ایجاد شده بود فرا گرفتم. پس از یکدوره سه ماهه کورس تیم لیدری را نیز آموزش دیدم. با توجه به تجاربی که کسب کرده بودم به استخدام دفتر (بقیه ص ۱۰)

دارد: گفت نامم عزیزالله، فرزند خیرالله از ولسوالی نهرین، مربوط ولایت بغلان میباشم. متأهل هستم. دارای چهار فرزند، قد و نیم قد. سنم حدود بیست و هفت سال میباشد. با تجاوز روسها به افغانستان درست در سال شصت و یک مانند بقیه مردم به پاکستان مهاجر و در اکوره ختک مسکن گزین شدم. دوره ابتدائیه را در

جهت تهیه گزارش از زندگی حیرت برانگیز و حکمت آموز، جوان نابینایی، رهسپار کمپ جدید شمشو محل اقامت وی شدیم. موتر حامل پس از پیمودن مسافتات بعید، از جاده اسفالتی به سرک خاکی ایکه بدخل کمپ گشوده میشد، دور زد. خانه های پخسه یی که در جوار هم بنا یافته بودند، دورغای کمپ را در نظر مجسم میساخت. وسیله نقلیه با گذشتن از پیچ و خم کوچه ها در میان بازار مزدحم، دم دکان پُر و پیمانه ای، که قسمت بیرونی آن سراسر با جالی پوشانیده شده بود، توقف کرد. در ورای جالی جوان نابینایی که عینک تیره در چشم داشت، توجهم را بخود جلب کرد. دیدن دکان ملو از اجناس این سؤال را در محیله ام ایجاد کرد که جوان مورد نظر با وجود محروم بودن از نعمت بینایی، چگونه میتواند از میان آنهم اجناس ریز و درشتی که رویهم تلنار شد، محل و موقعیت جنسی را که مشتری تقاضا میکند تشخیص دهد؟! هنوز پاسخی برای این سوال نیافته بودم که طرف متوجه حضور ما شده به تصور اینکه مشتری است برای خرید آمده، خودش را جمع و جور کرد. با نزدیک شدن، خود ما را معرفی کردیم با خوشرویی ما را پذیرفت. از وی خواستیم ضمن معرفی خود، سرگذشت پُرمجرایش را برای ما بیان

عزیزالله حین کاسبی در دکانش واقع کمپ شمشو

پر کتاب تبصره

د کتاب نوم په سترگو سترگو کی

ویاند: اسمعیل نیازی

سعدالله میوند

په توگه یادونه او تأکید کوم چې مینه او عشق دې د تل لپاره
هماغه شان لکه دی چې پټ او مبهم وساتلی شی ځکه چې مینه
یو داسې مقدس او سپیڅلی روح دی چې له انساني هغې سره
چې زیاتره په کرکې او ځان ځانی ولاړه ده کاملاً بیلوالی لری
چې که چیرته ورسره انساني روح په هماغومره ریاضت ونه
شنل شی بنایي ترمینځه یې د واټن شته والی ومنو. که د
بناغلی نیازی د ایمان، تر عنوان لادې دغه آزاد شعر ته غور
وښی د پورتنی خبرې په اثبات کې به راسره مرسته وکړی.

ایمان

رقیبه ستا لمسونه او رقابت

زما د مینې تر درشله

نشی راتلاي

ځکه زما مینه پښتنه ده

اوزه د خپلې مینې په تقدس ایمان لرم

دلته موږ گورو چې رښتیا هم د شاعر هود سپیڅلی دی او
هیڅوک یې هم رقابت ته نشی رادانگلای او شاعر په داسې
یوه لوړ الهامی او ورسره پښتنې پورې گوری چې حتی
ورکتلاي هم نه شی د نرگسی سترگو دغه غونه یې خومره په
زړه پورې شاعرانه ترکیب جوړوی. کله چې نرگس سترگې
وغړوی جهان تر خپلو ابعادو پورې شین شی.

زه نه پوهیږم

کیدلای شی

ستا سترگې هغه سیندونه وی

چې د خدای له شنی ځمکې څخه راځي (ص ۱۴)

د بناغلی اسمعیل نیازی کوچنی خو د شعریت په گانه
پسول شوی شعری ټولگه په دی وروستیو کی د افغان فرهنگي
ټولنې له خوا په ښکلی قطع او صحافت دانش کتاب پلورنځی
خپره کړی او د شتر تر مینه والور سیدلې ده.

دا ټولگه که څه هم چې وړه ده خو منځپانگه یې غټه بللی
شو. په همدغو کلونو او شیبو کې چې پښتو شعر د پرمختیا او
شعریت په لوری په یون کی دی او د شعریت خواړه پکی
محسوسېږي همدغه وړوکی شعری جونگ یې یوه په زړه پوری
نمونه بللی شو. د نوموړی ټولگی گوتی په شمیر غزلونو او
ازادو شعرونو څخه داسې څرگندیږي چې که شاعر یې
رښتیني شاعرانه ریاضت ته وهڅول شی او همدغسې یو پټ
الهام ورسره وښا وکړي هیله ده چې ډیر ژر به د خپلې وړې،
محدودې او ظاهري مینې څخه د مینې حقیقي او ناسپړلی نړی
ته راودانگی او داسې پښتو غزلیزې غونې به پخپلې ژبې
ولوروی چې راتلونکی شعر پوهان او هم به یې مهالنې هغه قنبر
وکړي او په ښه سترگه به ورته وگوري. د همدغسې یوې سترې
هیلې د ترسره کیدو په خاطر لا همدغسې یوه نازک خیال او
مینه ناک شاعر څخه دا هیله ضرور کیدلای شی چې هغه دې
مینه د مینې په نوم وپیژني او خدای مکره چې خپل ښایسته
شعر ته له اوسنیو پښتو فلمونو څخه الهام وانه خلی او د خپل
ستر اولس تاریخي برم ته په غټه سترگه وگوري. زما مطلب له
پورتنی یادونې څخه هیڅکله دا نه شی کیدلای چې خدای
مکره زه دلته زموږ د زلمی او حساس شاعر شاعری له اوس
مهالو پښتو فلمونو سره پرتله کوم بلکه د یوې اشارې او غونې

او یا هم د سترگو دغه شعر:

ته پوهیږی هغه وخت چې زما سترگې
ستا د نرگسي سترگو، خاموشه شعر تفسیروی
نوزه خپله ټوله هستی ستا په سترگو کې وینم

په پورتنیو دریو وارو شعرونو کې شاعر له یوه ډیر نازک او
مهین شاعرانه خیال څخه ګټه اخلي او د سترگو په هکله داسې
ښکلی استعارې او ترکیبونه استعمالوي چې لوستونکي
غواړي پر دغو شعرونو خويي بیخي خوله ولګوي او له ډیرې
تلوسې پرې خپل تیری زړه سور او موړ کړي.

خود د دغسې یو لړ زړه راګڼونکو غونډو ترڅنګه بیا داسې
تتې او مبتذلې غونې هم شته چې تر ډیرو د لوستونکي زړه
ماتوي او هغه یې ښايي په هیڅ سر هم ونه پوهیږي. نه، داسې
نه ده هر څوک پوهیږي چې شاعر څوک یادوي؟ څه غواړي؟ او
څه لیکي؟ لکه په دغه لاندې غونه کې:

ټول جهان راته یو وار نغمه نغمه شی

چې رایاده زما ښکلی ... شی

او یا هم د لیک تر عنوان لادې دغه مثنوی ډوله غزل یا
نظم:

پرښتې نه هم ښایسته یې ... یې

زما ښکلی ... یې

ته زما د ژوند قیصه یې

همدغه شان ښې ډیرې لیکنې تشې چې پر ټکو یا نقطو
ډکې شوي دي د لوستونکي مخې ته خنډیږي او د لوستونکي
هیڅ تنده پرې نه ماتیږي فکر کوم دا به د ښاغلي نیازی د زړه
یوه برېښه غوټه وي چې دی کوبښن کوي پر ټکو ټکوي پټه
کړي. زه دا نه وایم چې شاعر دی خپله معشوقه نه ستایي او یا
دې هم ورسره مینه نه کوي، زما په عقیده او همدارنګه د ټولو
شاعرانو پر غوڅ عقیدت او ملاتړ لکه څنګه چې یوه پخوانی
اصطلاح مهم ده چې د غزل معنی اصلاً له ښځو یا پیغلو سره
خبري کول دي نه له ټکو ټکو سره لکه څنګه چې یې ښاغلي
نیازی په لوی لاس ورسره کوي او پخپل خپور شوی کتاب کې
د خپل راز غیر مستقیمه څرګندونه په لوستونکو په زور ورتېږي

او ورسره ورسره د خپل شعر وزن او قافیه هم یوه مجهول او
پیکه حالت ته راکشي. زه خو وایم چې د ټکي ټکي پر ځای
شاعر کولای شول له ډیرو ښو او وړ سمبولیکو غونډو څخه لکه
ملکه، غونچه، لمبه، لمح، اسره، کعبه او داسې نورې چې په
بعضي شعرونو کې یې استفاده هم ترې کړي ده ګټه اخیستی
وي. دلته به یو د شعر د لوستو پر مهال د لوستونکي ذهن نه
ګډوډیدلای او بل به د شاعر شعري سمبولونه هم زیات شوي او
څوک به نه پوهیدل چې شاعر څه غواړي او څوک یادوي؟

زما په اند خو شاعرانه کیفیت، شاعرانه روح او غزلیز بهیر
باید تل د ابهام او یوه ښکلی پیغام تر مینځ د پل یا یوه اړیکي
کارور کړي او هغه هم په دومره مهینتوب، چې د لوستونکي
تلوسه زیاته او د شعر شعريت ته د هغه د مغزو په رسیدو کې
مرسته وکړي. یو ځل بیا هم په شعر کې لیکنې تشې ته راکم او
ددې خبرې څرګندول اړین بولم چې دا کار باید هغه مهال ترسره
شي چې کله شاعر په شعر کې د یوه بې ادب او نه اخلاقي اسم
یا فعل راوړنه اړینه وي او ځای یې د دوو قوسونو ( )
تر مینځ تش او یا هم پر ټکو ډک کړي، فکر کړه په نورو
مواردو کې دا کار به له دې چې د شعر وزن، آهنگ او خوند ته
زیان ورسوي بل کوم مفهوم به ونه لري.

تر همدغو یادونو که تیر شو نور نو په «سترگو سترگو
کې» له یو لړ خال خال تنوالي او پیکه والي څخه پرته چې ماته
خو په کې دومره غزلیز رنگ نه ښکاري لکه د زمانې کې دغه
غزل:

د اوښکو لمر لرمه

چې زړه پرهر لرمه

او یا هم د تلپاتې خدای په نامه دغه شعر:

چا په سجدو یاد کړي

شیخ په تسبیو یاد کړي

تا خو کتل ورته

چی لیونو یاد کړي

او یا هم د قاتل تر عنوان لاندې دغه غونه:

زه قاتل که ته قاتل (پاتې ۱۶ مخ)

های علوم دینی (قرآن کریم، تفسیر قرآن کریم، عقاید، فقه) لسان های (دری، پشتو و انگلیسی) مضامین ساینسی (کیمیا، بیولوژی، زمین شناسی) ریاضیات (الجبر، فزیک، هندسه و مثلثات) اجتماعیات (تاریخ و جغرافیه) را در بر میگیرد.

■ در مورد تاریخچه و ضرورت ایجاد لیسه گورشاد را روشنی بیندازید.

● بخاطر تعمیم سواد و فروزان نگهداشتن مشعل علم و دانش و جلوگیری از مرگ فرهنگی لیسه گورشاد به تاریخ ۱۹۹۵ در ارباب رود پشاور تأسیس و هدف مهم آن در شرایط کنونی کمک به فرزندان آواره، میهن میباشد تا درین تلخترین روزهای دشوار هجرت و بیوطنی از نعمت علم و دانش برخوردار گردیده و در آینده بتوانند خشت محکمی باشند در بازسازی و احیای مجدد افغانستان عزیز.

■ چه تعداد استاد و شاگرد در دوره های ابتدایی و عالی مصروف تدریس و آموزش میباشد؟

● در تایم قبل از ظهر به تعداد ۱۶۵ شاگرد از صنوف چهارم الی دوازدهم و در بخش اصول صنفی که بعد از ظهر تدریس صورت میگیرد، به تعداد ۲۰۰ شاگرد مصروف آموزش میباشدند و بصورت مجموعی در هر دو تایم ۲۰ معلم مصروف تدریس میباشدند.

گزارشی از لیسه گورشاد

مجله، روشندان ارگان نشراتی AAB در نظر دارد تا از خدمات ارزشمند و فعالیتهای سودمند تعلیمی شهر پشاور گزارش تهیه نموده، بدست نشر بسپارد. در ارتباط به این سلسله اینک گزارش کوتاهی که نمایانگر گوشه از فعالیتهای تعلیمی و تدریسی هم میهنان ما در دیار هجرت میباشد تهیه دیده شده که ذیلاً تقدیم میگردد:

به نام یکتای بی همتا

■ لطفاً خود را به خواننده گان مجله معرفی بدارید.

● مرضیه «جوادی» مدیر لیسه گورشاد.

■ در مورد برنامه ها و

همچنان نصاب تعلیمی خویش معلومات بدهید.

● در مورد چگونگی نصاب تعلیمی باید متذکر شد که مدت ۹ ماه از آغاز سپتمبر الی اواخر ماه می را در بر میگیرد مضامین مطابق فورم معین که برای اکثر مکاتب مهاجر تعیین گردیده است شامل بخش

و بزرگداشت از مقام و مرتبه مادر (روز زن).
جریده دیواری لیسه گور
شاد نیز در هر ماه یکبار
منتشر میگردد که حاوی
مطالب اجتماعی، هنری و ادبی میباشد.

دایر نمودن انجمن
ادبی لیسه در هر هفته
یکبار از جمله فعالیت
های دیگر ادبی لیسه
گورشاد میباشد که
هدف آن زنده نگهداشتن

در تصویر یکتا شاگرد نابینا در حال خواندن سرود دیده میشود

زبان مادری ما و رشد استعداد های ادبی و هنری
دانش آموزان میباشد.

■ در مجموع وضع تعلیم و تربیه را در دیار هجرت
چگونه ارزیابی مینمائید؟

● از آنجائیکه تعلیم و تربیه در ترقی و پیشرفت هر
جامعه رول اساسی را دارا میباشد و انسان در هر جایی که
باشد نباید ارزش و نقش سازنده تعلیم و تربیه را فراموش
کند. بناءً در شرایط کنونی که تعداد کثیری از افغانها در
دیار بیگانه به سر میبرند خواهی نخواهی به آن توجه صورت

■ از کدام ممر تأمین مالی میشود؟

● دفتر ALI ما را کمک مادی مینماید.

■ فعالیتهای ادبی و همچنان جریده دیواری دارید یا
خیر؟

● چون ادبیات یک پدیده اجتماعی بوده و انعکاس
دهنده واقعیت های جامعه میباشد و همچون سلاح برنده بر
ضد ناپرابریها مبارزه می نماید بناءً در لیسه گورشاد
فعالتهای ادبی تا حدی که امکانات آن میسر میباشد صورت

میگیرد. برنامه پانزده

دقیقه ای ادبی قبل از شروع

درس در هر دو تایم، دایر

نمودن کنفرانسهای صنفی هر

پانزده روز یکمرتبه در

صنوف بالاتر، معرفی شاعران

کلاسیک و معاصر به شکل

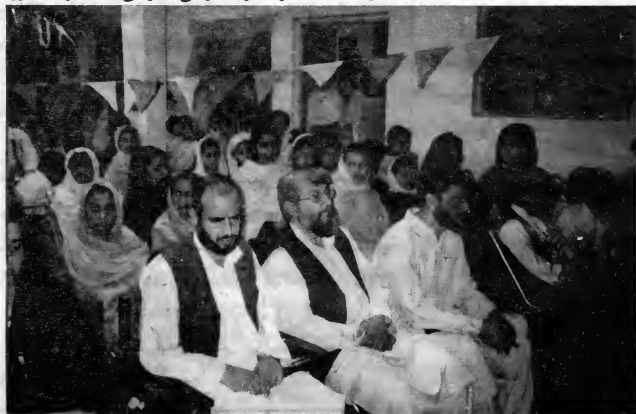
کنفرانس صنفی، به راه

انداختن کنفرانسهای

عمومی و تهیه و ترتیب

جراید مربوطه بمناسبت های

تجلیل از مقام والای معلم

پر کتاب تبصره

ته قاتل ستازره قاتل

پورتني ټولې غونې نوبت نه لري، زاړه ردیفونه او قافيې ورته ټاکل شوي او د سیلابونو زیات لنډوالی یې هم د موسیقیت خواره ترې لوتلی دی. له زیاتو شننو که تیر شو لنډیز به یې دا ووايو لکه څنگه چې مخکې هم یادونه شوې چې که چیرې ښاغلی نیازی نور هم زیار ویاسی او له خپلې همدغې مینې څخه ورهاخوا ان د مینې او معنویت په ناپایه نړۍ کې پښتو غزل ووايي زه خو وایم چې گانده یې د یوه ښه او باصلاحیته شاعر زیری راوړونکي ده لکه څنگه چې د ریښتیني شاعر زړه تل درز یی او دا زړه په زرگونو نه چې په لکونو بدلونونو او رنګارنګي ته اړتیا لري د همدغسې شاعرانه بدلونونو او وینتون په ترڅ کې زه د ښاغلي نیازی په غزل باوري یم. خدای دی وکړي وخت او زمان، ژوره شعري مطالعه، او د ژوند پېښې شاعر نور هم سترګور کړي او هیله ده چې خپل د مینې هماغه مقدس او سپیڅلی هوډ او راز به د ژوند نړۍ، او اولسونو لپاره راوسپړي او په یوه نازکه غزلیزه ژبه به داسې گويا شي چې زموږ د ستر بابا عبدالرحمن (رح) دغه شعري مصرع به یې:

په نرمي لکه اوبه د اور سزا یم

په مغزونو کې کښینی او ورڅخه به هماغومره لوړه

پرتمینه شاعرانه او انساني ګټه پورته کړي نور نور راځي چې د یوې ورستني خو یا ناسمي په یادولو چې هغه د شاعر ښایسته ډیر غزلونه په مثنویز یا نظمې فورم بدل شوي او غزلیز رنګ او شکل ترې اخیستل شويدي د شاعر د همدغه لاندې غزل په یو څو بیتونو اکتفا وکړو چې هم محتوا لري او هم تغزل. شاعر ته لا بریا او خوښی.

سوی نغمې (ص ۴۳)

زړه ته مې غم سترگو ته اوبښکي بې خبره راغلي

خومره مې ستړی د زړه هیلې له سفره راغلي

د اجل غشي د مین شپونکي سینه خیره کړه

سوی نغمې بې د شپیلې د غره له سره راغلي

تعلیم و تربیه در ترقی و

پیشرفت هر جامعه رول اساسی را دارا
میباشد و انسان در هر جایی که باشد
نباید ارزش و نقش سازنده، تعلیم
و تربیه را فراموش کند

گرفته، به ویژه در پشاور تعلیم و تربیه، اطفال و جوانان در مکاتب مهاجرین جریان دارد که باوجود ارزشهای فراوان معنوی، کاستیهایی نیز دارد از قبیل عدم موجودیت يك مركزیت واحد، نبودن صنوف درسی مساعد، نداشتن وسایل بهتر آموزشی و غیره معضلات از همین قبیل که با وجود تمامی این مشکلات بازهم اگر انسان در هر موقعیتی که باشد وظیفه و رسالت تاریخی، دینی و وطنی خویش را درک نماید میتواند درین لحظات اساس تاریخی خدمتگار صادق اولاد وطن باشد و بنا بر قول حافظ بزرگ:

هرگز نمیرد آنکه دلش زنده شد به عشق

ثبت است بر جریده، عالم دوام ما

■ در مورد شاگردان نابینا و نیمه بینای انجمن که از جمله شاگردان لیسه، گوهرشاد میباشند، میخواهیم نظر تانرا جويا شویم.

● شاگردان متذکره از جمله شاگردان خوب لیسه، گوهرشاد میباشند که به کمک استادان ما و استادان انجمن روشندان به خط «بریل» کار می نمایند و از طرز کار و آموزش شان همه استادان رضایت دارند.

■ جهت بهتر شدن نظام آموزشی مکاتب چه پیشنهاد دارید؟

● طوریکه قبلاً متذکر شدم برای بهتر شدن نظام آموزشی واقعی ضرورت مبرم به يك مركزیت تعلیمی و تربیتی حساس میگردد و ما در شرایط فعلی به چنین مركزیتی سخت نیازمندیم تا تمامی مکاتب و لیسه ها از دساتیر مفید و سازنده آن چه در وطن عزیز و چه دور از آن استفاده نموده و از رهنمای سودمند آن مستفید گردیم.

فروران باد مشعل علم و دانش در کشور عزیز ما افغانستان!

چند روز قبل یکی از دوستان پیش من آمد، قیافه اش حاکی از رنج درونی و پریشانی خاطر بود و نگاهش در عقب نقطه نامعلومی میرفت. ابروانش درهم رفته، دماغش تیر کشیده و گونه هایش به گودی افتاده بود. دو طرف لب زیرینش هر دم پساین دراز میشد. روی صندلی (چوکی) نشست. راحت نبود. گویی دست و پایش زیادی است. غیداند به چه وضع آنها را قرار بدهد که صحیح باشد، لاینقطع در تلاطم و حرکت بود.

جای تردید برایم باقی نماند، گفتم زود بگو قصه چیست؟ در سقف کهنه فلک باز چه کاوش کرده و چه سنگی بر سر خودت آورده ای؟ پس از اندکی سکوت خیره بن نگاه کرد و گفت آمده ام پیروم برای خودکشی چه وسیله ای را از همه بهتر میدانی؟ فکری کردم و

گفتم لازم است ابتدا بگویی بدانم این خیال از چه علت برخاسته، زیرا مطابق علم خودکشی که تو مرا در آن متبحر فکر کرده ای وسیله انتحار باید متناسب با سبب و علت بیزاری از زندگی باشد.

يك لحظه لبانش را جمع کرد و بطرف دماغ بالا برد و بابی اعتنایی و تحقیر گفت: من تصور نمیکردم چنین موقعی را برای شوخی شایسته بدانی، من گمان میکردم پیش تو وزنی دارم، معلوم میشود بنظر طفل دبستان بمن

نگاه میکنی. جای افسوس است، پس انسان دردش را پیش که بگذارد، پس آن دوستی که برای وجود دوست همان اهمیت هستی خود را قایل باشد و بهمه افکار او مثل خیالات خود قدر و قیمت بگذارد کجاست؟ پس ... اشک در چشمانش جمع شد و صدا در گلویش شکست. بغوریت از هر گوشه دلم که دسترس بود مقداری حزن و اندوه فراهم آوردم و در صورت ظاهر کردم، گفتم اگر دوستی داری منم و اگر کسی بیش از همه بعقل و متانت، قضاوت تو معتقد باشد باز او منم. اما جواب سوال تو آسان نیست، زیرا من خودم هیچوقت تجربه خودکشی نکرده ام و غیدانم چه اسبابی سهلتر میکشد، متأسفانه اشخاصی هم که انتحار کرده اند باز نیامده اند که شرح احساسات خود را برای ما بیان کنند. البته هرچه مرگ سریعتر باشد بهتر است، شاید آسانتر از همه گلوله باشد،

بشرط آنکه بمغز یا قلب بخورد. چنانکه کسی را میشناسم که در گوش خود طپانچه را آتش داد در نتیجه بین دو گوش سورراخی باز شد و باقی عمر کر بود. راست است که بعدها از شنیدن مزخرفات راحت شد لیکن دو مرتبه به این اقدام مبادرت نکرد. زیرا از تجربه اش نتیجه خوبی نگرفته بود. اغلب در موقع عمل، دست میلرزد و گلوله به نشانه نمیخورد. اگر شخص از این احتمال مصئون باشد باقی مشکل نیست. گفتم طپانچه دارم اگر بخواهی میدهم. گفت ممنون میشوم. برخاستم و طپانچه را از اتاق خواب آوردم و پیشش گذاشتم و طرز عملش را نشان دادم اما راستی دستم میلرزید. گفتم این جواب سؤال تو. اما اگر تو هم بدوستی من وقتی میگذاری باید مرا قابل اعتماد بدانی و مصیبت عظیمی را که سبب این تصمیم شده برایم بگویی.

گفت اتفاق تازه رخ نداده، از دنیا سیر شده ام، مکررات خسته ام کرده، همین است که دیدم در این صورت دلیلی برای زندگانی غیدانم. منکه در آخر از این در بروم، هرچه زودتر آسوده تر.

برویم ببینیم بلکه آنجا حیات بر اصل دیگری غیر از مزاحمت گذاشته شده باشد، ساکت شد و بفکر فرو رفت. گفتم مگر در این دنیا شرط زندگی مزاحمت است؟ اشتباه میکنی چنین نیست که میگویی، این خیال و عقیده.

تو مؤقتی و گذرنده است، تو در این حال از اعتدال بیرونی و حقایق را درست نمی بینی.

آتشی شد و جای خود را چند بار روی صندلی (چوکی) عوض کرد و با صدای گرفته و مضطرب گفت: آیا مزاحمت غیر از این است که جمعی بدون جهت و دلیل با نظر خصومت با من رفتار میکنند و مانع پیشرفت من میشوند؟ من بهیچکدام از آنها بدی نکرده ام، چرا با من دشمنی دارند؟ البته چرا دایم خیالم را مشوش و پریشان میکنند؟ چرا زندگانی را بمن سخت گرفته اند؟ البته منم در دلم حس کینه و انتقام میکنم و از این حس رنج میبرم. آیا مزاحمت غیر از اینست؟ و اما دوستان و رفقا، بعضی اینکه قنای يك نفس و یکقدم همراهی کردی لبشان از تبسم جمع میشود و رو میگردانند، انسان در دنیا تنها و غریب است. باز کاشکی

داستان انتخابی: —

خودکشی

تنها بود یکمده هم مثل زنبور بجانش می افتند، شیرینی میبردند و نیش می زنند؟ آیا مزاحمت غیر از اینست؟ فیدانم لذت این دنیا در چیست، با چه میشود. خوش بود؟ مثل گاو عصاره هر روز از صبح تا غروب میرویم و بجایی نمیرسیم! اگر وسایل داشتیم، میدانستم چطور باید لذت برد! افسوس که نشاط این دنیا را باید بپول خرید، منم که دستم خالی است. چه میتوان کرد، قسمت ما در دنیا این بود.

برخاستیم و باهم رویوسی کردیم، آب دیدگان ما درهم مخلوط شد، آماده رفتن بود، گفتم من نمی خواهم و نمی توانم در تصمیم تو رخنه ایجاد کنم، اما چون فرصت مردن هیچوقت از دست نمیروود و زمانهای دراز مرده خواهیم بود، عقیده دارم دو روز اجرای این خیال را بتعویق بیندازی و از این دنیا و مردم انتقامی بگیری و اگر باین راضی نمی شوی، برای خاطر من زنده باش، فکری کرد و با صدای خفیف گفت حاضرم برای خاطر تو مقداری رنج ببرم. گفتم حال که دو روز از حیات خود را بمن عنایت کردی باید در این مدت هر زحمتی که بتو تحمیل میکنم بپذیری. گفت حرفی ندارم، لااقل میدانم برای که و برای چه مقصودی زحمت میکشم.

گفتم حیف است که تو نباشی و دشمنانت از رفتن تو خوشحالی بکنند. برال آنکه ولو يك لحظه دلشان را بدرد آورده باشی باید همه شان را ملاقات کنی و مثل کسی که پس از بریدن، با محبوب آشتی میکند، ظاهری پر از صفا و محبت بخود بگیری و با حرف خوش دلش را بدست بیاوری چون خیال زندگی نداری انتظار نتیجه و مساعدت هم نباید داشت، حتی اگر یکی از این مقوله بگوید، بااظهار کمال تشکر از قبول لطفش امتناع کن و برخیز، زیرا تو دیگر بمساعدت و همراهی کسی احتیاج نداری! مقصود از این کوچکی و خوش خلقی این است که دلشان از رفتن تو بسوزد.

سپس بسراغ دوستان و رفقا برو، صورتشان را ببوس، چهره ات را بگشا، بگو و بخند، تو دیگر محتاج کسی نیستی و با همه همقدر و برابری، بپرس اگر خدمت و زحمتی دارند بر عهده بگیر، آنهم بالای همه زحمتها، در عوض وقتی درگذشتی خیلی دلشان برایت خواهد سوخت، مقصود اینست.

تکلیف دیگری هم داری که قدری دشوار است، ولی باید انجام بدهی چون ساعت محدود حیات تو در اختیار منست: فردا صبح قبل از طلوع آفتاب برو پشت بام، هوای بهارست سردت نخواهد شد. باید یکساعت قبل از طلوع آفتاب روی

بام باشی، هرچه خیال و غصه داری در دل نگاهدار، بیاد من باش و دمیدن فجر را تماشا کن، بین هوا چند رنگ میشود. مناظر کوه و طبیعت را مشاهده کن و به آواز مرغان گوش بده.

بفکر من، سپیده صبح از جنس نورست که از طلوع عشق در دل میتابد، صفای دوستی است، هوای گلزار محبت و وفاست، صافی اشکی است که بر بدبختی دیگران فرو میریزم، رقت آهی است که بر بیچارگی مستمندان میکشیم، پاکی دلی است که به تسلی فروماندگان مشغولست، لطافت ناله هایی است که از پشیمانی خویی های ناکرده سر میدهیم، قشنگی خجالتی است که از مقایسه اقبال خود با فلاکت زیر دستان میبریم، آزادی آن دقایقی است که خود را فراموش میکنیم...

تو هم در این معانی دقت کن بین آیا تو نیز مثل من احساس میکنی؟ وقتی دمیدن آفتاب را دیدی پسر کارت برو و به وظیفه روزانه مشغول شو، اما نه مثل هر روز، خدمت را چنان انجام بده که پس از تو حسرت و افسوس بخورند، بگذار دلشان برایت خیلی بسوزد.

صبح چیزی نخورده ای، ناهار را نان ماست و پنیر و گرد (چارمغز) بخور و یا هر غذای دیگر که مایل باشی، بشرط آنکه قیمتش از دو ریال تجاوز نکند.

با اهل خانه بخند و بگو و محبت بسیار کن و بهیچ چیز ایراد نگیر، دو روز عمر قابل ایراد گرفتن نیست، بگذار از رفتن تو اندوهشان حد نداشته باشد.

برای گذراندن وقت، در موقع بیکاری چند صفحه مثنوی و حافظ بخوان و باز فردا این زندگانی موقت و پرزحمت را برای خاطر من ادامه بده، روز سوم هرچه می خواهی بکن.

دوستم تبسمی کرد و گفت: بچه گول میزنی! صورتم را عبوس کردم و گفتم پلی بچه گول میزنم، اما تو بمن قول داده ای که از فردا چهل و هشت ساعت در اختیار من باشی، هرچه گفتم باید انجام بدهی، چاره ای نداری! دریافت که جای مباحثه نیست، طپانچه را برداشت و خداحافظی کرد و رفت.

روز سوم لباس مشکی تن کردم و بخانه اش رفتم، باستقبال آمد، چهره اش گشاده و مسرور بود، گفتم: برای مراسم ختم و سوگواری آمده ام. خندید و گفت: برای مردن فرصت بسیار است، میخوام چند بدستور تو زندگی روزمره کنم.

همدیگر را در آغوش گرفتیم، گریه نشاط از چشمها فرو ریخت.

در مورد نابینایان بعضی ها تصور شان بر اینست که ایشان بعلت نقص بینایی قادر به انجام کاری جز قرائت در مجالس فاتحه خوانی و ختم و خیراتها نمیباشند. بلاشك چنین پنداری در مورد نابینایان آب یأس پاشیدن بر آتش ذوق و استعداد آنهاست. همین طرز تلقی باعث میشود تا توانایی های بالقوه آنها به فعلیت نرسیده مهمل و بلااستفاده بماند.

جهت اثبات این مدعا، گزارشی در این زمینه تهیه دیده شده که اینك ذیلاً تقدیم میگردد:

بتاریخ ۲۸ عقرب سال روان مکتب

توانایی های بالقوه نابینایان

گزارشگر: «مُستمند»

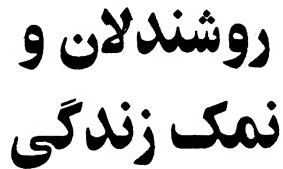
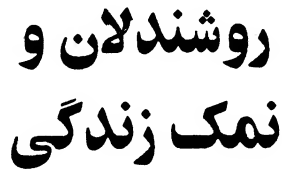
پاکستانی بنام گورنمنت سکول برای نابینایان، از مسؤولین انجمن دعوت بعمل آورد تا از بازی کرکت شاگردان نابینایش دیدن نمایند. برای پاسخگویی به چنین درخواستی قبلاً از طرف دفتر تمهیدات لازم گرفته شده بود که با فرا رسیدن روز معهود در معیت شاگردان لیلیه و بهمراهی سکرتر جنرال انجمن رهسپار محل مورد نظر شدیم.

با وارد شدن به محوطه، مکتب از طرف مسؤولین بگرمی استقبال شده به جایگاه مخصوصی که به این امر اختصاص داده شده بود رهنمایی شدیم. پس از لحظه تأخیر بازی کنان که جمعی به سیزده نفر میرسیدند از آنجمله دو نفر بیت مین و بقیه فیلدران بودند با لباسهای متحدالشکل وارد میدان شده بلافاصله بازی را آغاز کردند. تفاوت این بازی با بازی بینایان در این بود که در داخل توپ زنگوله تعبیه شده بود که در هنگام شارت صدا از خود تولید میکرد. این امر باعث میشد تا بیت مین خودش را آماده دفاع سازد. فرق دیگرش این بود که توپ متصل به زمین شارت میشد. بقیه بازی عیناً مانند کرکت عادی اجرا میشود. گفتنی است که آنچه باعث برانگیختن حیرت بیننده میشد این بود که بازی کنان به اثر ممارست و پشتکار زیاد چنان در این کار ورزیده و کارآزموده شده بودند که اگر صدای زنگ توپ نبود، بیننده

بمشکل پی به نابینا بودن بازی کنان میبرد.

در جریان قاشا فرصتی پیش آمد تا پناهیه غریزه کنجکاوی سری به اطراف و جوانب مکتب بزنم. در سمت چپ مدخل ورودی آموزشگاه کارهای عملی به تعبیر فرنگیها ورکشاپ قرار داشت که مشتمل بر سه اتاق بود. مقابل آن صنف های درسی موقعیت داشت. در ضلع جنوبی لیلیه، مکتب و در منتهی الیه، قسمت چاپ محل رهایشی معلمین جلب نظر میکرد که مشتمل بر اتاقهای رنگ و رفته یی بود که هیچ وجه تشابهی با سایر اتاقها نداشت. به سبب همجوار بودن مکتب به سرك عمومی، هوایش دم کرده و خفقان آور بود.

با عودت دوباره به جایگاه، پای صحبت مسؤول دفتر انجمن PAB قاری صاد نور نشستیم. ابتداء از ایشان در مورد تعداد مدرسین و همینطور شاگردان و تأمین بودجه، مالی مکتب سؤال کردم. موصوف گفت: تعداد شاگردان اعم از نابینا و نیمه بینا به چهل و دو نفر میرسند. دوره تحصیلی از صنف اول تا به صنف دهم میباشد، که بعلت نو تشکیل بودن مکتب فعلاً تا به صنف هفتم شاگرد داریم. در مورد استادان تصریح نمودند: استادان استخدام شده، همه دارای مدرک لیسانس میباشند. اصلاً استادی که مدرک لیسانس نداشته باشد در اینجا استخدام نمیشود. فراغت از پوهنتون مهمترین شروط استخدام معلمین میباشد.

* * *

* * *

* * *

* * *

* * *

مجلهء انجمن نابینایان

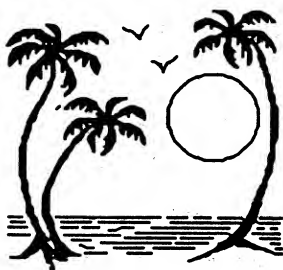

کریچه به گلستان شهر

د کابل هوا

عبدالباری غیرت

په دماغ می د کابل هوا لگیری
 که په مات زړه د کاکل هوا لگیری
 په رښتیا هر چا ته خپل وطن کشمیر دی
 بی اغیزی چی د بل هوا لگیری
 که د مری هوا لگی یو په لسه
 په پغمان کی یو په سل هوا لگیری
 چی بی مالره د سوبی خبر راوړ
 له کوم لوری د زابل هوا لگیری
 زړه می ولاړ باغ بالا خواجه صفاته
 د دیدی ارغوان گل هوا لگیری
 بیخوده زړه ته می احساس د بیل اری شو
 پر پریده پر پریده د شگل هوا لگیری
 هر سهار می وینوی له خواره خویه
 د پنجشیر د غرونو تل هوا لگیری

(۲) آرزوها

پروین اعتصامی

ای خوشا سودای دل از دیده پنهان داشتن
 مبحث تحقیق را در دفتر جان داشتن
 دیبه ها بی کارگاه و دوك و جولا بافتن
 گنجها بی پاسبان و بی نگهبان داشتن
 بنده فرمان خود کردن همه آفاق را
 دیو بستن، قدرت دست سلیمان داشتن
 در ره ویران دل، اقلیم دانش ساختن
 در ره سیل قضا، بنیاد و بنیان داشتن
 دیده را دریا نمودن، مردمك را غوصگر
 اشك را مانند مروارید غلطان داشتن
 از تكلف دور گشتن ساده و خوش زیستن
 ملك دهقانی خریدن، كار دهقان داشتن
 رنجبر بودن، ولی در كشتزار خویشتن
 وقت حاصل، خرمن خود را بدامان داشتن
 روز را با كشت و زرع و شُغم آوردن بشب
 شامگان در تنور خویشتن نان داشتن
 سربلندی خواستن در عین پستی ذره وار
 آرزوی صحبت خورشید رخشان داشتن

شوری' (والصلح خیر)

میر محمد عثمان نالان

به ملت موهبت باشد ز ایزد نعمت شوری
 بقرآن است روشنتر ز خورشید عظمت شوری
 خدا آیات صلح خیر و شوری را فرستاده
 بود واجب نگهداریم عز و حرمت شوری
 بحمدالله مسلمانیم و پور پاک افغانیم
 بود اندر دل ما حب و مهر و الفت شوری
 حلاوت بار باشد حرف نفز وحدت آراء
 گلستان مسرت در نظرها نهضت شوری
 ظفر با فتح و نصرت حق و آن اجتماع باشد
 جهانی را بلرزاند جلال و هیبت شوری
 مجهز با سلاح اتحاد و علم باید شد
 بود پیمان عقد صلح، تیغ جرأت شوری
 بکام ما شود شیرین جهان، مسعود میگردیم
 ز حُب و اتفاق رأی ها و وحدت شوری
 وضعی تفرقت جو را، مکان دوزخ بود بی شک
 اگر خواهی سعادت، زود آ، در جنت شوری
 گذر از انفراد و باش با اقوام و جمعیت
 ندارد هیچ فردی تاب زور و قدرت شوری
 مثال کوه باشد جامعه یک پیکر محکم
 بود اعداء همه مغلوب جیش صولت شوری
 مکن جنگ و برای صلح سعی و مشورت میکن
 چه سود آنکه که ریزی اشک غم از حسرت شوری
 حدیث عشرت انگیز خمارش دانا گویی
 کشی گرجه ای جانا ز راح راحت شوری
 بهار غنچه و گلها خزان می بیند و لیکن
 خزان هرگز نبیند، گلشن جمعیت شوری
 کلام پاک ایزد را نگر طبش عمل میکن
 دگر از من چه میخواهی دلیل و حجت شوری
 خداوندا مسوزانی مسلمانان عالم را
 بنار جانگداز شعله خیز فیقت شوری
 سلام و صلح عالم را نماید دائما تضمین
 ز درگاه خدا خواهم عروج و حشمت شوری
 بود قاصر زبان خامه «نالان» از وصفش
 بلند از هر مقامی هست قصر رفعت شوری

د مینی پیمانی

سعدالله میوند

په زړه غزل شوله په خوله باندي سندر شوله
 ستوري يی سيوري د نظر شو جادوگره شوله
 جوړه جونگر تصور کړه د سپوږمۍ له مینې
 یوه د حسن ښاپیری پکی رابره شوله
 سترگی یی سترگو ته د مینې پیمانی را کوی
 گوره حیا می له نازونو مروړه شوله
 د غوتی غوته خو خلاصیږی د وړمو په گوتو
 نری مسکا یی په سرو شونډو تر نظره شوله
 نن می غزل غزل د خم له تصویرونو وړی
 ځکه نشه دی ساقی ورکه له ساغره شوله

غزل

حمزه بابا

په لیمو کی می غیریږی د چا سترگی
 چی کاته د مسیحا کړی زما سترگی
 عشقه حسن دی فریب ته نه رسیږی
 چی دی زړه کوی ژړا او خندا سترگی
 ستاد سترگو بلا واخلم داسی نشته
 مالیدلی په دنیا دی بلا سترگی
 دا د چایی شوخی سترگی دی لیدلی
 چی کاته کړی وار خطا وار خطا سترگی
 هر سبب د چا انجام ته اشاره ده
 څه خوماته شه گویا د سبا سترگی
 اوس کشتی دی د یقین د جواهرو
 که پخوا می کچکول د گدر سترگی
 په ککو کی می د شپې لکه ډیوی دی
 دل محتاجی ستاد مخ درنا سترگی
 ما حمزه ته به وړیاوی د وړیا نه
 که می واخلي د دیدن په بهار سترگی

همت خودی

سید اسماعیل بلخی (رح)

زین جهانی که در آنیم بجز غم مطلب
عشرت عمر از این کلبهء ماتم مطلب
بین هر شادی و غم نیم نفسی فاصله نیست
خواب راحت بدم سیل دمام مطلب
فیض روح القدس از همت خود داشت مسیح
گام بردار، دم از عیسی مریم مطلب
کس نیابی که مدد خواهی و منت ننهد
آنچه از خویش توان یافت ز عالم مطلب
اشک حسرت ندهد سود که ماندیم عقب
چارهء تنبلی از دیدهء پُر نم مطلب
غیرت آنست که یا مرگ و یا قامت راست
طی این بادیه زین رفتن خم مطلب
تا غبار ره مکتب نکنی سُرْمهء چشم
رفت کرسی استاد مُعَظَّم مطلب
نیست رهبر بتو گر راحتش از زحمت تست
از طبیبی که خورد خون تو، مرهم مطلب
بگذر از شیخ گر از نفس بسر کرده لجام
حرف آزادی از این رخس مُلجم مطلب
محرم کعبهء دل گر نشود حاج مخوان
دیو زشتیکه حرم سوخته محرم مطلب
سعی بایست ترا بمقامی چو ذبیح
تا که پای نرنی چشمهء زمزم مطلب
بلخیا نام ز کونین مبر در بر دوست
عشق را طبع بلند است از و کم مطلب

بهار صلح

محمد اسحاق ثنا

مرغ دل خواهد هوای نوبهارانت وطن
تا پرد اندر فضای باغ و بوستانت وطن
سیر باغ دیگرانم خوش نمی آید چرا؟
چونکه می آید یاد از گلستانت وطن
می کشم در مُلک غربت حسرت دیدار تو
سوختم من روز و شب از نار هجرانت وطن
آرزوم این بود از خالق کون و مکان
خُرم و معمور باد دشت و دامانت وطن
تا بهار صلح آید از خوشی بینم به ذوق
بلبلان در باغ، روی شاخسارانت وطن

مرگ سه خلیفه

روزی هارون الرشید به بهلول گفت:

آیا دوست میداری خلیفه شوی؟

بهلول گفت: هرگز.

هارون گفت: چرا؟

گفت: چون من با وجود بن عمر کم مرگ سه
خلیفه را دیده ام، اما شما مرگ يك بهلول را
ندیده اید.

از نصایح

علی (ع)

به

فرزند

گرامنایه

اش

حسن

مجتبی

زشت، زشت است، چه دربارۀ تو، چه دربارۀ همسایه‌ء تو، زیبا، زیبا است، برای همگان، بنا بر این زیبا را برای همه برگزین و زشت را از همه بدور دار، در آنچه اطلاع کافی نداری، سخن مگوی، اگرچه اندک باشد. زنهار متکبر و خویشتن دوست مباش.

تکبر، رونده را از راه منحرف میدارد و خردمند را به نادانی می کشاند. از ثروت دنیا برخوردار باش، بنوش و بنوشان، بپوش و بپوشان، همچون نابخردان حریص مباش که روزگاری بخون جگر درم و دینار گرد آورند و سرانجام بدست بازمانده گان سپرده خود با کفنی ناچیز جهان را بدرود میگویند. این تیره بختان در حقیقت خزانه‌ء غیر اند و حُمال مظالم.

ای فرزند، در زندگی بلند نظر و بزرگ منش باش، هرگز راضی مشو که دامن قناعت و عزت تو به هوسهای ناچیز آلوده گردد، زیرا هرچه در دنیا دوستداشتنی و محبوب جلوه کند، از شرافت دوستداشتنی تر و محبوبتر نیست و نخواهد بود.

زنهار ای پسرا قامت مردانگی را در برابر اغیار به طمع درهم و دینار خم مکن و طوق بندگی دیگران به گردن مینداز.

از آن آسایش چه حاصل که به قیمت آزادی دست دهد و از آن لذت و تمتع چه شیرینی که داغ بندگی بر پیشانی آزادگان گذارد؟!۱۲

چشم طمع به مال دیگران دوختن، خصلت اراذل و مردمان دون طبع است، نکند که تو دیده به مال دیگران دوزی و غفت نظر و عزت نفس را آلوده و پست سازی. رنجبران قانع و راست کردار، در نزد خدا هزار مرتبه از توانگران آزمند و دروغ پرداز عزیزتر اند.

ای فرزند! هرگز در زندگی دستخوش احساسات مباش، آنجا که تندی ضرورت افتد، اگر مدارا کنی، ستم کرده ای، همچنانکه بجای مدارا تندی و تهور ناستوده است.

هرگز بکمک مردم احمق خوشدل مباش. زیرا آنانکه در شاهراه عقل گام نگذارند، دوست خود را بجای بلندی پستی بخشند.

با دنیا مدارا کن و حوادث روزگار را به خونسردی و سنگینی بپذیر تا هر مراد خویش پیروز شوی.

لجاج و ستیز کار نابخردان است و چه زود این گروه از پا درآیند و کیفر انحراف خویش را در کنار ببینند.

دوست دشمن، هرگز با تو دوست نشود، اگرچه دم از صمیمیت زند. هرکه تو را در مشورت خود امین شمارد، بر امانت او خیانت روا مدار و با دقت مشاوران را رهنما باش.

خشم را همچو شربت گسوارا بنوش که من در مدت عمر شریتی بدین شیرینی از گلو فرو نبرده‌ ام.

ای حسن، بهوش باش که با مردم تندخو، مدارا قویترین حربه‌ء پیکار است و سیلاب خروشان در آغوش اقیانوس آرام میگیرد. پیروزی در برابر دشمن منحصر بآن نیست که در نبرد شهامت بیشخبر کنند و بر تهور افزایند، ابزار فضیلت، اخلاق است که دشمن را شرمسار کند. نوعی پیروزی است که بی قمقمه، سلاح و همهمه، سپاه بدست آید.

تعلیم و تربیه از دیدگاه شیخ ال‌ریس بوعلی سینا

انجمن لنگر خان «مستمند»

قطع و یقین برجا نخواهد ماند. اما معارف چنین نیست. با برچیده شدن دم و دستگاه معارف، بلاشک آثار باقیات و صالحات آن در جامعه ماندگار و پایدار خواهد بود. چنانچه آن‌عه افرادیکه بوسیله معارف از نعمت سواد برخوردار شده اند و بمدارج کمال دست یافته اند، بنحوی از انحاء میکوشند تا مصدر خدمت بملک و ملت گردند. اگر هم احیاناً هیچ کاری از دست شان برنیاید به دلیل اینکه به اهمیت و ارزش علم و سواد پی برده اند هرگز نمیگذارند جگرگوشه هایشان از فیض نور آن محروم بمانند. زیرا بیگانگی از علم، بیگانگی از زندگیست.

ترقی و پیشرفت منهای معارف معنی و مفهوم حقیقی ندارد به این دلیل که نخست از همه باید مردم باسواد شوند تا از حقوق و مزایای فردی و اجتماعی بهره ور گردند. آن هنگام بنای ترقی و تعالی بروی این شالوده محکم و استوار گردد.

آری! ترقی و تعالی هر کشوری منوط به معارف، پیشرفت و شکوفایی معارف وابسته به آموزگاران لایق و کارداران، ورزیده و کارآزموده میباشد.

از آنجاییکه منظور از تعلیم و تربیه ایجاد تغییر مطلوب در کودک است، با توجه به این موضوع، معلم تا زمانیکه بطور اتم و اکمل بمسلک خود وارد نباشد و احاطه و اشراف به مسایلی چون روانشناسی، جامعه شناسی نداشته باشد، هرگز قادر به تغییر مطلوب در روحیات و عواطف کودک نخواهد شد.

با تأسف باید گفت که به اثر دو دهه جنگ تباهن، معارف هم مانند سایر نهادها از آسیب برکنار نمانده، بلکه صدمات و لطمات جبران ناپذیری بآن وارد آمده. نظام آموزشی ما هنگامی در آستانه فروپاشی قرار گرفت و ارزش و اعتبار و کارایی خود را از دست داد که معلمین مسلکی و

قبل از پرداختن به بحث مورد نظر ضرورت دارد تا سخنی چند پیرامون تعلیم و تربیه در شرایط فعلی، بعنوان پیشگفتار بیان دارم:

هیچ انسان منصف و با بصیرتی منکر این حقیقت شده نمیتواند که معارف در حیات يك ملت دارای نقش تعیین کننده و سرنوشت ساز میباشد. چنانکه میزان اعتلا و ارتقا هر کشوری به اساس آن ارزیابی میگردد. هر اندازه که معارف يك کشور از اسلوب درست و روشن صحیح تعلیم و تربیه برخوردار باشد، بهمان پیمانه در شاهراه ترقی و پیشرفت گام برمیدارد.

نقیصه عقب ماندگی هر ملتی مستقیم و یا غیر مستقیم ارتباط میگیرد به معارف. بطور قطع و یقین، ایجاد هر نوع تغییر و تحول مطلوب مستلزم توجه جدی به این نهاد سرنوشت ساز است. بدون برخوردار بودن از يك معارف معیاری، قرار گرفتن در مسیر ترقی و تعالی خیال باطل و هوس نابجای بیش نیست. بااصلاح معارف همه امور میشود. بی سبب نیست که گفته اند: «در هر مدرسه یی را که بگشایی، در زندانی را بسته یی.»

با توجه به حقیقت فوق، گفته میتوانیم آن مدرسه محقری که در دور افتاده ترین قریه بنا یافته مکانیست که از آن پیوسته پرتو علم و آگاهی و بصیرت متجلی است. آن معلم مستمند که با لباس مندرس و کفشهای وصله دار مسافتات بعید خانه و مدرسه را پای پیاده طی میکند، یقین بدانید که با تلقینات و افادات خویش سرنوشت ملتی را در آینده رقم میزند.

ارزش و اعتبار معارف زمانی آشکار و هریدا میشود که بالفرض همه نهادهای دولتی در يك کشور برچیده شود. آنگاه خواهیم دید که آثار و علایمی از آنها در دراز مدت بطور

ورزیده و کارآزموده به اثر ناهنجاری های روزگار از مملکت متواری شدند و یا به دلیل ناچیز بودن معاش و مقرری به سایر مشاغل رو آوردند و بدین صورت معارف از وجود معلمان بابصیرت و آگاهی تهی ماند. مسأله دیگر که مزید بر علت شد تا نظام آموزشی ما از رونق بیفتد و از کارآیی لازم برخوردار نباشد، موضوع نصاب تعلیمی است که از دو دهه به اینطرف در جبرخانه های مدارس ما تحمیل گشته و دانش آموزان معصوم يك عمر است که پای این دیگ درهم جوش نشسته اند و وقت تلف میکنند. کتابهایی که امروزه در مکاتب و مدارس ما تدریس میشود همه مانند کلافه های سردرگم نه آغاز دارند و نه انجام، بین مطالب آنها ارتباط منطقی وجود ندارد. آشفتگی از خلال هر سطر و صفحه آشکار است. در حالیکه کتابهای معارف باید سرمشق زندگی، حاوی اصول و رموز مسایل اجتماعی و تربیتی رجال آتیّه مملکت باشد.

از آنجائیکه منظور از تعلیم و تربیه آموختن و یاد دادن کیفیت زندگی است، با صراحت باید بگویم که این تعلیمات قلندرمانانه بهیچوجه قادر به برآورده ساختن چنین مأمولی نیست و نمیتواند کودکان معصوم ما را در جاده پُر اعوجاج زندگی مباشر و رهنما، یار و معین باشد. این اصل مسلم را نباید از نظر دور داشت که افراد بشری دیوار گلی نیست. اگر کج ساخته شود ویرانی آن به آسانی ممکن باشد.

با این پیشگفتار میپردازم به اصل مطلب که تعلیم و تربیه از دیدگاه ابن سینا میباشد:

منظور از تعلیم و تربیت: به عقیده ابن سینا، نایل شدن طفل به هدفهای ذیل میباشد:

الف: ایمان

ب: اخلاق نیکو و عادات پسندیده

ج: تندرستی

د: سواد

ه: پیشه و هنر

برای رسیدن به هدفهای فوق، پدر و مادر باید ابتدا از همه نام نیکو برای فرزند انتخاب کنند. پس از آنکه قدم بسن رشد گذاشت به تادیب و تربیت اخلاقی او بپردازد و از کارهای ناشایست و عادات ناپسند و اقران بد او را دور بدارد.

تا شش سالگی اعتدال را رعایت کند و طفل را از چیزیکه بدان مایل است محروم نسازد و وی را بقبول چیزیکه از آن

تنفر دارد مجبور نکند. تا هم روحیه و اخلاق رو به ترقی و کمال گراید و هم قوای بدنی او نشو و نما کند. در غیر اینصورت طفل خشمگین یا مغموم یا ترسو شود و در نتیجه بیمار یا سست و بی رغبت بکار گردد. زیرا جسم و روح در یکدیگر تأثیر دارند.

مدرسه: وقتی کودک شش ساله شد، پدرش او را باید بمدرسه فرستد و به تحصیل مشغول دارد. معلم او باید دیندار و پاکدامن و خردمند و با مروت و پاکیزه سیرت و باوقار باشد و راه معاشرت را بداند و بطریق تعلیم و تربیت کودکان و تهذیب اخلاق آنها آشنا باشد. در مدرسه طفل نباید تنها تحصیل کند. زیرا در آنصورت ملول و دلتنگ خواهد شد. طفل را باید با کودکان دیگر از خانواده های نجیب محشور کرد. تا بین آنها رقابت در تحصیل بوجود آید و از یکدیگر آداب جمیل را فرا گیرند.

برای رعایت اعتدال نباید تا چهارده سالگی اوقات طفل صرف تحصیل شود، بلکه باید قسمتی از وقت را صرف ورزش کند و گاهی نیز طفل را آزاد گذارند تا بکاری که خود بدان شایق است اشتغال ورزد.

روش تعلیم و تربیه: معلم باید اولاً طفل را از عادات زشت و کارهای نکوهیده دور و با همدردان خوب محشور سازد. ثانیاً در پرورش او گاهی تشویق کند و زمانی تهدید. هر گاه منتج به نتیجه نشد به تنبه بدنی توسل جوید. ثالثاً اوقات ورزش را طوری ترتیب دهد که هم معده خالی نباشد و هم غذا هضم شده باشد. رابعاً برحسب اقتضا یکی از انواع تعلیم را که عبارت از تعلیم ذهنی، صناعتی، تلفیقی، تأدیبی، تقلیدی، تنبیهی در تدریس خود بکار برد. خامساً بهنگام تعلیم و رفتار با شاگرد روش معتدل اتخاذ کند. یعنی نه چندان خود را بگیرد که شاگرد جرأت سوال کردن و توضیح خواستن و رفع مشکلات را نداشته باشد و نه آنقدر ملایمت نشان دهد که طفل جسور شود و به بیانات و دستورهای او توجهی نکند. سادساً طفل را بشناسد. طبع و قریحه او را بسنجد و هوش او را بیازماید تا بتواند بموقع خود هنر و پیشه ای که متناسب به استعداد و ذکاوت اوست، برای وی انتخاب کند. تا با آموختن آن عملاً به کسب معاش عادت کند.

این بود فشرده نظریات أعجوبه خلقت، نابغه دهر شیخ الریس ابوعلی سینای بلخی. امید که با بکارگیری نکات ارزشمند آن معلمان آگاه و بابصیرت ما بتوانند خدمات درخور تحسین در رابطه با تعلیم و تربیه انجام دهند.

دختران روشندل، با سرانگشتان هنرآفرین

و در سال جدید تعلیمی آماده شمول بکتاب میباید.

پروانه این شاگرد با استعداد فرزند محترم محمدیونس، کارگر ریاست تفحصات نفت و گاز شیرغان بوده، ساکن محله شهر شیرغان میباید. با تأسف که خواهر کوچک پروانه جان نیز از همان آوان تولد از نعمت بینایی محروم میباید.

محترمه پری «صفا» استاد بخش زنان و دختران دفتر نمایندگی شیرغان ضمن توضیح این مطلب که دختران روشندل مرکز ما دارای استعدادهای عالی بوده گفتند: جای فخر و مباهات است که در نتیجه سعی و تلاش و مراقبت همه جانبه و فراگیر انجمن نایبانیان افغانستان با دل آکنده از امید به فردای روشن، منحيث افراد مثبت و فعال و مسلکی جامعه زندگی نمایند.

ما با تهیه این گزارش کوتاه از آنها خداحافظی نموده انشاء الله در شماره آینده مجله، راپورتاژ مفصل از کار و فعالیت دفتر ساحوی زون شمال مقیم مزار شریف تهیه و تدارک دیده بدست نشر خواهیم سپرد.

اینبار برای تهیه گزارش راهی یکی از دوردست ترین ولایات کشور مان میشویم. ولایت جوزجان، شهر شیرغان. محل مورد بازدید مرکز کار بخش زنان، دفتر ساحوی انجمن (AAB) میباید.

محترم رحیم صفا مسؤول نمایندگی انجمن در زمینه فعالیت مرکز چنین توضیحات ارائه فرمودند:

ما در حال حاضر صرف در شهر شیرغان پنجاه و یک تن نابینا را سرروی نموده که عده از آنها شامل برنامه های تعلیمی و تربیوی ما میباشند. از جمله این تعداد ده تن که نابینا و نیمه بینا هستند مربوط قشر اناث میباشند که در دو بخش تعلیمی و مسلکی توسط استاد رضاکار محترمه پری، برنامه آموزشی آنها پیشبرده میشود.

در بخش مسلکی، کارگاه کوچک بافت قالین داریم که دو تن از خواهران نیمه بینا، بنامهای گلشوم و پروین تحت نظر استاد مربوط با سایرین مصروف کار بوده با سرانگشتان هنرآفرین خویش، نقش های دلپذیری می آفرینند که یک

نمونه کار شان قالبچه کوچکی بود که سمبول انجمن (AAB) در آن نقش شده بود. گفتنی است که چندی قبل بدفتر مرکزی انجمن ارسال گردیده است.

در بخش تعلیمی، شش تن از خواهران نابینا تحت تمرینات مویلبیتی و آموزش بریل میباشند که از آنجمله دخترک نابینای هفت ساله به اسم پروانه جان، شاگرد ذکی و ممتاز بحساب میآید. چنانکه هم اکنون موصوف القیای خط برجسته را فرا گرفته فعلاً ترکیب کلمات و جملات را در بریل مورد مشق و تمرین میکند

روزنه آشنایی با...

میکردم. زندگی آرام و مرفه‌ی داشتم. مصروفیت مداوم بکار، رنج ناپیایی را بکلی از یادم برده بود. از آنجاییکه گفته اند: «چرخ بازیگر در پرده بازیها دارد. تا دلی را از امید تهی نسازد رها نمیکند.» با ظهور و بروز طلبای به اصطلاح کرام و تصرف شهرها یکی پی دیگر. نهرین هم مانند سایر شهرها به حیطه تصرف شان درآمد. بمحض داخل شدن سربازان طلبها هرج و مرج و ناامنی در منطقه حاکم شد که در نتیجه آن دار و ندارم به یغما رفت و غارت شد. خودم همراه با یک کودکم که بیش از شش سال سن نداشت. بی جا و مکان، آواره و سرگردان راه صعب العبور کوهها را در پیش گرفتیم. پس از بیست روز سرگردانی با حالت زار و نزار خود را به پاکستان رسانیدیم که بعداً فامیلیم به ما ملحق شد. در پاکستان زندگی را دوباره از صفر شروع کردم. با قرض و قرضه از این و آن، دکانی را که میبینید تدارک دیدیم. مدت مدیدیست که از این ممر فامیلیم را اعاشه و اباطه میکنم. از حسن اتفاقی که برایم دست داد، آشنا شدن با انجمن روشندان بود که آشنا شدن با انجمن برایم این امکان را میسر ساخت تا بریل (خط مخصوص نابینایان) و مویلیتی (راه رفتن با عصا) را یاد بگیرم. البته اینکار برایم میسر نبود مگر به همت و پشتکار استادان ساحوی انجمن. قابل یادآوری است که استادان ساحوی در هفته سه روز وظیفه دارند تا نابینایان را در ساحات تعیین شده درس و تعلیم دهند.

در کمپی که سکنا داریم از طریق مؤسسه (UNSR) کمک قلیل و ناچیزی دریافت میداریم که البته با گشوده شدن صفحه جدید در اوضاع افغانستان به آینده بسیار خوشبین و امیدوار میباشم. انشاء الله که با استقرار صلح و ثبات واقعی همه بلااستثنا به آغوش پرمهر مادر وطن برگردیم و هر یک به اندازه وسع و توان خویش در عمران و آبادی اش سهم بگیریم.

انشاء الله

گزیده‌ی از متون کهن

سزای طمعکاری

موشی چند سال در دوکان خواجه بقالی از نقلهای خشک و میوه‌های تر مالا مال بسر میبرد و از آن نعمتهای تر و خشک میخورد. بقال آنرا میدید و اغماض میکرد و از مکافات وی اعراض مینمود تا روزی بحکم آنکه گفته اند:

سفله دون را چو گردد معده سیر

بر هزاران شور و شر گردد دلیر

حرصش بر آن داشت که همیان خواجه را ببرید و سرخ و سفید هرچه بود بخانه خود کشید. چون خواجه بوقت حاجت دست به همیان برد، چون کیسه مفلسانش تهی یافت و چون معده گرسنگان خالی دانست که آن کار موش است. گریه وار کمین کرد و وی را بگرفت و رشته دراز در پای وی بست و بگذاشت تا به سوراخ خود درون رفت، و به اندازه رشته غور (عمق) بدانست. دنبال آن گرفت و آن سوراخ را بکند تا به خانه وی رسید. خانه‌ای دید چون دکانچه صرافان سرخ و سفید برهم ریخته و درهم و دینار باهم آمیخته. حق خود را تصرف نموده و موش را بیرون آورد. به چنگال گریه سپرد تا جزای خود دید آنچه دید و مکافات خود کشید آنچه کشید.

* * *

حکایت

آورده اند که نوشین روان عادل را در شکارگاهی صید کباب کردند و نمک نبود. غلامی پروستا رفت تا نمک آرد. نوشیروان گفت: نمک بقیمت بستان تا رسمی نشود و ده خراب نگردد. گفتند: از این قدر چه خلل آید؟ گفت: بنیاد ظلم در جهان اول اندکی بوده است، هرکه آمد برو مزیدی کرده تا بدین غایت رسیده.

اگر از باغ رعیت، ملک خورد سببی

برآورند غلامان او درخت از بیخ

پنج بیضه که سلطان ستم روا دارد

زنند لشکریانش هزار مرغ بسیخ

فراورده های آزمایش

- افزایش مشکلات است که قهرمان می پروراند.
- رویهء هرکس بیش از خودش مورد توجه است.
- دیدهء احمق همواره تاریک است.
- فضیلت و پاکدامنی ما را به امید و آرزوها رهنمون میگردد.
- چه بسیار پیش آمدی که مسرت را ذایل و مرارت را ببار میآورد، اما قوای مکنونه را تحریک و موجب قدرت مشخص میگردد.
- هرکس دنیا را برنگ عینک خود میبیند.
- همچنانکه دوست داری به تو احسان کنند به خلق خدا نیکویی کن و همچنانکه دوست داری که بر تو ظلم نکنند، ستم بر کسی روا مدار.
- خرافات از جهل بشر سرچشمه میگیرد و از آنجاییکه در میان افراد بشر همیشه جاهل است، در نتیجه خرافات و موهومات نیز وجود دارد.
- فروتنی، نشان عقل و بزرگی و تکبر دلیل خودبینی و خودبینی دلیل بر کم خردیست.
- خشم بیجا و بی موقع باد تندیست که چراغ عقل را خاموش و آتش آفتها را روشن میکند.
- در کارها مأیوس نباشید. یأس، بدبختی بار میآورد، درحالیکه امید یکی از پایه های خوشبختی است.
- فهمیدن بهتر از آموختن است.
- آرزوهای خوب و آمال نیکو، بخودی خود مثمر ثمر نیستند. زمانی سودمند و ثمربخش میشوند که بموقع عمل درآیند و از قوه به فعل رسند.
- چون فن تربیت افشاندن بذر است، همواره کوشش کنید بکارید تا خوب بدروید.
- اگر تکامل فکر هرکس هماهنگ با جهش آمال و آرزوها و هوسهای او باشد، وجود بشر بهتر از حالا میتواند در سرنوشت گیتی مؤثر باشد.
- هیچگاه بگوشهء انزوا منشین، بیندیش، بکوش، بخواه، دوست بدار و شادمان باش.

۱۵- همکاری در زمينه چاپ
مجله، روشندان و ازدیاد تیراژ آن از
۳۰۰ شماره به ۵۰۰ شماره.

۱۶- تدویر جلسه هیأت رهبری
انجمن تحت سرپرستی قاری صاحب
امیرمحمدخان بخاطر بهبود وظایف
مربوطه.

۱۷- بازدید محترم قاری امیر
محمد خان رئیس انجمن نابینایان از
شاگردان لیلیه و ارزیابی سیستم تدریس
انجمن نابینایان در کمپ کچه گهري و
ناصریاباغ.

۱۸- توزیع عصا، بریل بورد به
استادانی که شاگردان شان بدان نیاز
داشتند.

۱۹- تنظیم سیر و حرکت موترهای
مربوطه.

۲۰- تهیه و ترتیب پروپوزل، جهت
کمک به نابینایان افغانستان و تقدیم آن
به مؤسسه UNHCR.

۲۱- تقرر محترم قاری صاحب
میرزمان یحیث استاد حفظ قرآنکریم
شاگردان نابینا در مدرسه تحفیظ القرآن
باجور.

۲۲- ایجاد کورس حفظ قرآنکریم
برای کارمندان دفتر مرکزی.

۲۳- تحویل بل های گاز، برق و
کرایه تعمیر لیلیه انجمن و دفتر مرکزی.

۲۴- تادیه فیس ۴۱ شاگرد نابینای
مکاتب و ۸ شاگرد نابینا شامل مدرسه
ها.

۲۵- کنترول و مراقبت از حاضری
کارمندان انجمن.

۲۶- راجستریشن انجمن نابینایان
افغانستان در دفتر صفران پاکستان.

۲۷- سفر محترم قاری هدایت الله
همتیاری و محترم عبدالقدیر، سوپروایزر
بولایات کابل و مزار شریف، جهت

انجمن در سه

ماهیکه گذشت

انجمن نابینایان افغانستان روی پلان و پروگرام مطروحه بمنظور متکی ساختن
نابینایان بخود، در طول سه ماهیکه گذشت در بخش های مختلف کار و فعالیت
مثمر ثمری را انجام داده است که ذیلأ ارائه میگردد:

الف: بخش اداری:

۱- شمولیت سه نفر نابینا بنامهای
بختیار، محمدالله و برهان در مدرسه
طورقل.

۲- شمولیت سه نفر نابینا به اسامی
محمد عیسی، محمد ظریف و... در
مدرسه امیر حمزه (رح).

۳- خریداری مواد غذایی و غیره
ضروریات اطفال لیلیه، انجمن نابینایان
افغانستان.

۴- ارزیابی بیست انجریکه در داخل
پشاور فعالیت دارند، از طرف محترم
شیرین آغازخان صدیقی و هیأت همراه
به اساس تقاضای رسمی مؤسسه
ANCB.

۵- تهیه و ترتیب راپورهای مالی و
اداری و ارسال آن به مراجع مربوطه.

۶- کنترول و بازدید از امور مربوطه
لیلیه، انجمن.

۷- اجرای معاشات دفتر مرکزی
و نمایندگی های مربوطه بشمول پروژه
S. th. children

۸- عقد تمديد قرارداد پروژه S.

th. children فی مابین محترم شیرین
آغاز صدیقی سکرتر جنرال انجمن
نابینایان و مسؤول آن مؤسسه.

۹- انتقال موتر تویوتا مربوط
انجمن، جهت استفاده نمایندگی انجمن،
از پشاور به کابل.

۱۰- همکاری در بخش نشر مجله
روشندان.

۱۱- توزیع عصا به پنج نفر شاگرد
نابینا مربوط استاد محمد فاروق که
دوره موبلیتی را سپری نموده بودند.

۱۲- تقرر یکنفر volunteer در
بخش مجله، روشندان.

۱۳- خریداری مواد تعلیمی از قبیل
عصا و ملحقات آن، قرطاسیه باب،
بیندنگ ماشین ترسفرم، بریل بورد،
چوت و غیره.

۱۴- ازدیاد ده درصد در معاشات و
مأکولات کارمندان بخش پروژه ناروی
نسبت بلند رفتن قیم مواد ارتزاقی از اول
ماه October.

تهیه، ضروریات و بررسی اجراآت نمایندگی ها.

۲۸- سفر محترم شیرین آغاز صدیقی سکرتر جنرال و محترم وفادار بولایت جلال آباد و کابل، جهت بازدید از سنترهای تعلیمی و بررسی اجراآت نمایندگی انجمن در کابل.

۲۹- خریداری يك عراده فلائنگ کوچ توپوتا مدل ۹۰ برای نمایندگی انجمن در کابل.

۳۰- ملاقات محترم شیرین آغا صدیقی با مؤسسات داخل و دواير حكومتی در کابل.

۳۱- ملاقات مسؤولین انجمن نابینایان با محترم فضل جلیل مسؤول پروژه S. th. Children در داخل افغانستان.

۳۲- خریداری سامان و لوازم مورد نیاز نمایندگی انجمن در مزار شریف.

۳۳- خریداری يك پایه ترانسفارمر برای دفتر مرکزی و يك پایه فکس برای دفتر کابل.

۳۴- تهیه و تدارك ویتزین، جهت به نمایش گذاشتن مجله، روشندان ارگان نشراتی انجمن.

۳۵- عیار ساختن يك کتابخانه، کوچک در لیلیه، انجمن.

ب: در بخش طبع و نشر:

۱- پرنٹ ۴۳ جلد کتاب مورد ضرورت شاگردان نابینای ساحه و لیلیه، انجمن نابینایان افغانستان، توسط پرنتران مربوطه و توزیع آنها به شاگردان.

۲- چاپ و نشر شماره، دوازدهم مجله، روشندان.

۳- توزیع شماره، دوازدهم مجله، روشندان براجع مطبوعاتی و مؤسسات خارجی.

۴- شامل ساختن آدرس های جدید، لیسه های شهر پشاور در کمپیوتر، جهت توزیع مجلات.

۵- تهیه، شش برنامه صدای اطفال مهاجر از آنجمله يك پروگرام مربوط شاگردان لیلیه در کست از طریق رادیو BBC در شهر پشاور.

۶- ادامه، جریان کار تهیه، مطالب شماره، جدید مجله، روشندان.

۷- انجام گفتگوها و ملاقاتها با عده ای از نابینایان جهت نگارش داستان زندگی شان.

۸- اجرا و پیشبرد برنامه های فرهنگی و ادبی، از جمله دو برنامه بمناسبت های روز جهانی معیوبین و یوم پرمینت نزول قرآنکریم.

ج: در بخش تعلیمات ساحوی و لیلیه:

۱- پیشبرد برنامه، حفظ قرآنکریم برای شاگردان نابینای لیلیه و شاگردان نابیناییکه در مدارس مصروف حفظ قرآنکریم میباشند.

۲- تدریس مضامین دینی و مسلکی برای شاگردان نابینا شامل لیلیه انجمن که مطابق تقسیم اوقات از طرف استادان مربوطه.

۳- تدریس ۴۱ شاگرد نابینا که شامل مکاتب شهر پشاور میباشند.

۴- تدریس ۱۵۰ شاگرد نابینا در کمپ های مهاجرین افغان مقم صوبه سرحد پاکستان از طرف استادان مربوطه.

۵- کنترول و بررسی تعلیمات ساحوی در کمپ های تیمورگره، موندا و باجور از طرف مسؤولین مربوطه.

۶- بازدید و ارزیابی دوامدار از کار استادان ساحوی توسط مسؤولین آمریت ساحوی در کمپ های حومه و اطراف

شهر پشاور.

۷- توزیع مواد درسی و سایر مواد مورد ضرورت، بریل و موبلیتی از طریق استادان به شاگردان تحت تریننگ.

۸- بررسی نمایندگی ها در ولایات.

۹- کنترول دائمی از مراکز تعلیمی در کابل.

۱۰- بازدید از ساحه، ناصریاغ و انتقال سرورم به کماندری کچه گهری.

۱۱- بازدید از شاگردان تحت تریننگ بریل و موبلیتی در کمپهای مهاجرین افغان واقع اکوره ختک، نوشهره، جلوزو و اطراف شهر پشاور.

۱۲- بازدید و کنترول از ساحه، واقع کمپ نو، شمشتو و ملاقات با عده، از نابینایان و خانواده های آنان.

۱۳- بازدید از سیستم تدریسی شاگردان نابینا در نقاط مختلف شهر پشاور.

د: در بخش کمیته، زنان:

۱- کمک به دختران بیمار و خریداری دوا به آنان.

۲- چاپ کتیب به خط بریل (مخصوص نابینایی) توسط خواهران نابینا.

۳- آموزش ۹ خواهر نابینا در بخش موره بافی که توسط استاد مسلکی تدریس میگردد.

۴- شرکت جستن در بعضی از سمینارها و کنفرانسهها.

۵- بازدید از خواهران نابینا در کمپ کچه گهری، ناگمان و ناصریاغ بخاطر ترغیب هرچه بیشتر آنها در پیشبرد موفقانه، امور محوله.

۶- دایر نمودن میتنگ ماهوار جهت رفع مشکلات و در پایان جلسه قرائت شعر و مقاله توسط خود خواهران نابینا.

۷- پروگرام تفریحی برای دختران نابینا.

۸- خریداری مواد مسلکی بکمک انجمن.

۹- کار سروی و احصائیه گیری و تشویق نمودن آنها جهت فراگیری آموزش خط بریل.

۱۰- عضویت کمیته زنان انجمن نابینایان در مجمع زنان افغانستان.

۱۱- شامل نمودن سه خواهر نابینا در کورس آموزش لسان انگلیسی.

۱۲- تهیه نمودن پلان آینده برای کمیته زنان.

۱۳- ارزیابی درسهای مسلکی، توسط مسؤول کمیته زنان.

۱۴- ارسال پروپوزل به دفتر UN. ه: نمایندگی انجمن در کابل:

۱- پرداخت معاشات و کرایه ایاب و ذهاب شاگردان بصورت منظم پس از تدویر جلسه تحت نظر محترم قاری هدایت الله همتیار توزیع گردیده است.

۲- مسؤولین دفتر کابل ماه گذشته با رییس محترم هلال احمر افغانی ملاقات بعمل آورده ضمن جلب کمکهای شان به نابینایان شهر کابل که در نتیجه برای ۷۵ تن نابینا بشمول دانشجوین انجمن مساعدت صورت گرفت.

۳- از سنترهای تعلیمی (مراکز تعلیمی) مربوط وقتاً بوقتاً بازدید بعمل آمده در قسمت تهیه و تدارک مواد تعلیمی و رفع مشکلات شاگردان اقدامات بموقع صورت میگردد.

۴- محترم فضل جلیل از مؤسسه Save the children چگونگی تطبیق پروژه یکساله در کابل بررسی صورت گرفت. که در مجموع پروگرام تطبیق شده را مثبت ارزیابی نمودند.

۵- کار و فعالیت در نهایت

عملکرد پرسونل اعم از مسؤولین بخش ها، استادان ساحوی توسط شیرین آغا خان صدیقی، سکرتر جنرال انجمن مورد غور و بررسی قرار گرفته نواقص و کمبودها برشمرد جهت بهبود امور، هدایات لازمه ارائه داشتند.

۶- زمینه ملاقات محترم شیرین آغا خان صدیقی و محترم مکتبی خان با محترم رئیس عمومی مؤسسه WFP فراهم ساخته شد.

۷- محصول تیلیفون دفتر الی اخیر برج دسمبر ۲۰۰۱ تسویه و بل آن به دفتر مرکزی ارسال گردید.

۸- راه اندازی سروی وسیع دانش آموزان، که این روند در حال حاضر جریان دارد.

نمایندگی انجمن در ولایت مزار شریف:

- ملاقات مسؤول نمایندگی انجمن با مسؤول بخش تعلیم و تربیه، یونیسیف (محترم عزیزی) در مورد کمک به نابینایان و تقدیم پروپوزل به آن مؤسسه.

- ارسال لست مستحقین مواد به سره میاشت که در آن اسامی ۳۴۱ تن نابینا درج گردیده بود.

- سروی عمومی نواحی شهر مزار شریف که تا بحال ۳۰۵ نفر نابینا سروی گردیده و فعلاً روند سروی جریان دارد.

- شروع کلاس مبلیتی و بریل جهت تعلیم و تربیه هشت تن نابینای خردسال.

- پرنٹ يك جلد كتاب.

- راجستر شدن دفتر ساحوی زون شمال در ریاست پلان و ریاست خارجه.

- سروی نابینایان در نواحی ده گانه بهمکاری ریاست شاروالی.

- خریداری قرطاسیه مختلف النوع.

- تماس گرفتن محترم جمال الدین

خان مسؤول نمایندگی و محمد اسماعیل مسؤول اداری با دفاتر UNHCR، سیف ده چلدرن بمنظور اخذ کمک به نابینایان.

- سروی چهار تن نابینای خرد سال.

- ارسال جدول توزیع معاشات از طریق پست.

- توزیع معاشات کارمندان مربوطه.

- تعلیم و تربیه مبلیتی و خط بریل.

- پرنٹ دو جلد كتاب (علوم دینی و دری) برای صنف اول و نوآموزان.

نمایندگی انجمن نابینایان در جوزجان:

- آموزش قرآن کریم و تعلیم خط بریل به شکل ابتدایی به دانش آموزانی که کمتر از چهارده سال سن دارند.

- تهیه و تدارک چهار جلد کتاب به خط بریل و قرار دادن آن در دسترس شاگردان.

- توزیع ۱۷ قبضه عصا به نابینایان آموزش دیده جهت رفت و آمد.

- سروی نمودن پنجاه و یک نفر نابینای ذکور و اناث.

- توزیع کارت امدادی برای ۴۵ نفر نابینا.

- ملاقات دوامدار با مقام محترم ولایت در رابطه به نابینایان.

- تماس گرفتن با رییس سره میاشت جهت کمک و مساعدت به نابینایان.

- تماس گرفتن با دفتر ICRC جهت اخذ پروژه، مواد در برابر کار.

- تماس برقرار ساختن با مؤسسه WFP در مورد پیشبرد امور کاری نابینایان.

- دایر نمودن میتنگ به اشتراك ۱۸

تن بشمول محترم عبدالواحد خان سوپروایزر کابل.

الهی!

دلی ده که در کار تو جان بازیم.
جانی ده که کار آن جهان سازیم.
تقوی ده که دنیا را بسپریم.
روحی ده که از دین برخورداریم.
یقینی ده که در آرزو بر ما باز نشود.
قناعتی ده تا صعوء حرص ما باز نشود.
دانایی که از راه نیفتیم.
بینایی ده تا در چاه نیفتیم.
دست گیر که دست آویز نداریم.
درگذار که بد کرده ایم.
آزرم دار که آزرده ایم.
طاعت مجوی که یاب آن نداریم.
طاعت مجوی که یاب آن نداریم.
از هیبت مگوی که تاب آن نداریم.
توفیقی ده تا در دین استوار شویم.
عقبی ده تا از دنیا بیزار شویم.
نگاه دار تا پریشان نشویم.
براه دار تا پشیمان نشویم.
بیاموز تا شریعت بدانیم.
برافروز تا در تاریکی نمانیم.
بنمای تا در روی کس ننگریم.
بنمای تا در روی کس ننگریم.
بگشای دری که در بگذریم.
تو بساز که دیگران ندانند.
تو بنواز که دیگران نتوانند.
همه را از خود رهایی ده.
همه را بخود آشنایی ده.
همه را از مکر شیطان نگاهدار.
همه را از فتنهء نفس آگاه دار.

ای معصومی که از فروغ دیده کان محرومی!
برایم بگو، در جهان اتم زدهء فعلی که فضیلتها در آن مرده
به چه می اندیشی؟